

Tervetuloa Teinilään -esite sijaishuollon asiakkaille

Emilia Väisänen & Oona Siitonen

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tervetuloa Teinilään -esite sijaishuollon asiakkaille

Emilia Väisänen & Oona Siitonen
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Joulukuu/2021

Emilia Väisänen, Oona Siitonen

Tervetuloa Teinilään- esite sijaishuollon asiakkaille

Vuosi

2021

Sivumäärä

51

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Helsingin kaupungin alaisuudessa toimiva Teinilän lastenkoti. Opinnäytetyö on luonteeltaan kehittämistyö, jonka tuotoksena on tehty Teinilän lastenkodille Tervetuloa Teinilään -esite sijaishuollonasiakkaille. Esitteen tarkoitus on vastata kysymyksiin, joita lapsella voi nousta sijoituspaikasta. Esite on kehitetty vastaamaan asiakkaiden ja työryhmän tarpeisiin helpottamalla asiakkuuden alkuvaihetta.

Kehittämistyö toteutettiin toiminnallisilla tutkimusmentelmillä. Kehittämistyön menetelminä toimi havainnointi ja Learning café -menetelmän avulla toteutetut ideointi työpajat. Työpajatoimituksiin osallistui lastenkodissa asuvat lapset ja toteutuskertoja oli kolme. Työpajoihin osallistui, myös lastenkodin johtaja ja opinnäytetyötä tekevät opiskelijat. Havainnoinnin tiedonkeruu työkaluna käytettiin oppimispäiväkirjaa, johon koottiin havaintoja työpajatoimituksista sekä lapsien vuorovaikutuksesta ja ryhmätyöskentelytaidoista. Tämän jälkeen työpajoista esille nousseet ajatukset ja ideat analysointiin mukaillen aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää käyttäen.

Opinnäytetyön teoretieto on rakentunut lastensuojelua ohjaavista laista ja sopimuksista sekä syvennetty lastensuojelua käsittelevään teoretietoon. Lastensuojelun sijaishuoltoa on avattu teoriakappaleessa enemmän. Esite on tehty lasten ideoiden, ajatusten ja toiveiden pohjalta. Esitteen tekemisessä on otettu huomioon asiakaslähtöisyys, osallisuus ja yhdenvertaisuus. Kyseiset käsitteet ovat ohjanneet esitteen toteutusprosessia.

Turvallinen ja toimiva arki on opinnäytetyötä ohjaavaan tutkimuskysymykseen vastaus, joka on saatu aineistolähtöisen sisällönanalyysimenetelmää mukaillen. Opinnäytetyön tuloksia ei voida yleistää kaikkien Teinilän lastenkodin nuorten kesken, eikä tuloksia voi rinnastaa muihin lastenkoteihin. Opinnäytetyön tuloksissa otetaan huomioon vain työpajoihin osallistuneiden 12 eri lapsen ajatukset Teinilän lastenkodissa asumisesta.

Asiasanat: Lastensuojelu, sijaishuolto, asiakaslähtöisyys, osallisuus, Learning café

Emilia Väisänen, Oona Siitonen

Welcome to Teinilä - a leaflet for the clients of alternative care

Year

2021

Pages

51

Welcome to Teinilä - a leaflet for the clients of alternative care

The purpose of the thesis was to produce a leaflet for the use of clients of alternative care moving into Teinilä Children's Home (TCH). The aim of the thesis was to answer children's possible questions concerning the child welfare institution they are moving into. The functional thesis was implemented as a development assignment consisting of a leaflet and a report. The working life partner, TCH operates under the authority of the City of Helsinki.

The theoretical part of the thesis was based on the legislation and agreements considering Finnish child welfare. The theoretical framework of the thesis defines the relevant concepts of Finnish child welfare focusing especially on alternative care. The client-centered leaflet is based on children's ideas, thoughts and wishes. The dimensions of participation and equality were considered in the implementation of the leaflet. The concepts of participation, equality and client-oriented approach were present throughout the process of creating the leaflet.

The functional part of the thesis included three workshops participated in by the children living in TCH. In addition, the head of the Child Welfare Institution and the writers of the thesis were present at the workshops. Learning café was used as a study method when implementing the workshops and observation was used as a research method of the thesis. Learning diary as a data collection tool supported observation and included the observations of the workshops as well as children's interaction and teamwork skills. The thoughts and ideas awakened at the workshops were analyzed by qualitative content analysis which was selected as the data analysis method of the thesis.

The finished leaflet was developed to support the beginning of a customer relationship in TCH. The 10 most common questions were selected for the prospectus that often emerge from the visit to the place of a children's institution. Questions were written on the voice of the child and the answers were formulated in plain language and to be understood by the child. The leaflet was made electronically, and the final version was released in a printable form for the use of TCH.

Keywords: Child welfare, alternative care, client-oriented approach, participation, Learning café

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Toimeksiantaja	7
3	Lastensuojelu	8
3.1	Lastensuojelu toimintaympäristönä	8
3.2	Lastensuojelu ohjaavat lait ja sopimukset	9
3.3	Sijaishuolto.....	11
4	Kehittämistyö prosessi ja toteutus.....	13
4.1	Esitteen tekemistä ohjaavat käsitteet	14
4.2	Tervetuloa Teinilään- esite	15
5	Kehittämistyössä käytetyt menetelmät	17
5.1	Havainnointi	17
5.2	Learning café -menetelmä.....	18
5.3	Työpajat.....	19
5.4	Sisällönanalyysi	23
5.5	Tulosten yhteenveto	25
6	Kehittämistyön tuotos ja arviointi	28
6.1	Esitteen ulkoasun arviointi.....	28
6.2	Toimeksiantajan ja työntekijöiden palaute	29
6.3	Eettisyys ja luotettavuus	30
7	Pohdinta	33
	Lähteet.....	35
	Kuvat	38
	Kuviot	38
	Taulukot	38
	Liitteet	39

1 Johdanto

Tilanteissa, jossa perhettä ei voida auttaa ehkäisevillä tai lastensuojelun avohuollon palveluilla, ja lapsen kehitys sekä kasvu ovat vakavassa vaarassa on turvaututtava lastensuojelun sijaishuoltoon. Sijaishuollon tehtävänä on suojella lasta ja turvata hänen tasapainoinen hyvinvointinsa ja kehityksensä. Lapselle ja hänen perheellensä sijoitus on yleensä iso ja vaativa elämänmuutos, joka vaikuttaa usealla eri osa-alueella lapsen elämään. Lapsen arki kokee uudelleenrakentumisen, kun esimerkiksi hänen kasvustaan ja kehityksestään huolta pitävät aikuiset vaihtuvat ja lapsen asuinpaikka vaihtuu. Ensisijaisesti sijaishuolto rakennetaan aina jokaisen lapsen kohdalla yksilöllisen tilanteen ja yksilöllisten tarpeiden sekä toiveiden mukaan. (Rajapinnoilla 2016, 5.)

Opinnäytetyö on luonteeltaan kehittämistyö, joka on toteutettu toiminnallisesti tutkimusmenetelmiä käyttäen. Kehittämistyötä ohjaava tutkimuskysymys on: Mitä kysymyksiä lapsella voi nousta mieleen sijoituspaikasta ja sijoituspaikan käytännöistä? Yhteistyötahonamme ja toimeksiantajanamme toimii Helsingin kaupungin Teinilän lastenkoti. Kehittämistyössä opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Tervetuloa Teinilään -esite, joka tehdään yhdessä lastenkodissa asuvien lasten kanssa työpajoissa. Esitteellä vastataan asiakasryhmän ja työryhmän tarpeisiin helpottamalla asiakkuuden alkuvaihetta. Tarkoituksena on antaa esite lapselle ja hänen huoltajillensa jo sijaishuoltopaikan tutustumiskäynnin yhteydessä. Opinnäytetyössä lapsesta käytetään lapsen oikeuksien sopimuksen (1991) ja lastensuojelulain (13.4.2007/417) luvun 1, 6 §: ssä mukaista määritelmää, jossa lapseksi kutsutaan alle 18-vuotiasta.

Opinnäytetyön keskeisinä käsitteinä ovat asiakaslähtöisyys, osallisuus ja yhdenvertaisuus. Teoreettinen viitekehys rakentuu lastensuojelusta käsitteenä ja lastensuojelun toimintaympäristöstä sekä lastensuojelua ohjaavista laista ja sopimuksesta. Tämän jälkeen opinnäytetyössä kerrotaan opinnäytetyön kehittämistyön prosessista ja toteutuksesta. Kehittämistyössä käytetyistä työmenetelmistä, kuten havainnoinnista ja Learning café -menetelmän avulla toteutetuista työpajoista kerrotaan kehittämistyön menetelmät kappaleessa. Havaintojen käsittelemistä varten on mukailtu aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää. Kehittämistyön tuotos ja arviointi luvussa kerrotaan esitteen ulkoasun toteutuksesta ja sen arvioinnista. Lopuksi arvioidaan opinnäytetyö prosessia.

2 Toimeksiantaja

Toimeksiantajana ja yhteistyökumppanina opinnäytetyöllemme toimii Helsingin kaupungin Teinilän lastenkoti. Teinilän lastenkoti sijaitsee Helsingin Oulunkylässä. Teinilän lastenkodin toiminta-ajatus on tarjota erityistason kuntouttavaa hoitoa ja kasvatusta viidellä eri osastolla. Teinilän lastenkotiin sijoitetuilla lapsilla ja nuorilla on psyykkistä oireilua tai neuropsykiatrinen diagnoosi. Teinilän lastenkoti on erikoistunut työskentelyyn traumatisoituneiden lasten ja nuorten kanssa, jotka oireilevat tunne-elämän ja käyttäytymisen häiriöillä. Työntekijöillä on erityisosaamista työskennellä lasten ja nuorten kanssa, joilla on varhaisessa vuorovaikutuksessa vaurioita ja haasteita. Lastenkoti tekee tiivistä yhteistyötä lasten- ja nuorisopsykiatrian hoitotahojen kanssa. (Helsinki 2020.)

Jäsennelty arki rakentuu aikuisjohtoisena ja perushuolenpitona. Osastojen jokaiselle lapselle on nimetty omaohjaajapari. Tällä tavalla mahdollistetaan lapselle mahdollisimman tasapainoinen arki, jolla tuetaan koulunkäyntiä, harrastuksia, sosiaalisia suhteita ja läheisverkostoja. Teinilän lastenkodissa korostetaan näkemystä siitä, että lapsi nähdään oman elämänsä päähenkilönä. Lasta tulee kuulla ja kuunnella sekä kehitystä tuetaan sekä hänet hyväksytään ehdotta omana itsenään. Lapsen kuuleminen ja osallisuus omassa asiassa toteutuvat arjessa pääosin lapsen osallistuessa itseään koskevien asioiden käsittelyyn. Lapsella on mahdollisuus, myös osallistua osaston yhteisiin toimintoihin ja niiden suunnitteluun. Teinilän lastenkodissa järjestetään lasten kokouksia säännöllisesti. (Helsinki 2020.)

Teinilässä tarjotaan erityistason lastenkotihoitoa ja tarvittaessa lapsen hoidon intensiteettiä lisätään toteuttamalla tehostetun hoidon jaksoa. Eho-jaksoja saa toteuttaa enää vain erityisen huolenpidon osastoilla, ei siis enää lapsen omalla osastolla. (Helsinki 2020.) Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) ohjaa Teinilän lastenkodin ja henkilökunnan toimintaa. Helsingin kaupungilla palveluksessa olevat työntekijät ovat sitoutuneet noudattamaan Helsingin kaupungin arvoja ja eettisiä periaatteita. Arvot ja eettiset periaatteet tulevat näkyviksi henkilökunnan toiminnassa. (Omavalvonta suunnitelma Teinilän lastenkoti 2017, 7.)

3 Lastensuojelu

Lastensuojelu on merkittävää räätälöityä toimintaa, jonka tarkoituksena on tasoittaa eriarvoisuutta. Lastensuojelun toteuttamiseen tarvitaan monipuolista ja toimivaa palvelujärjestelmää. Palvelujärjestelmä vastaa niitä tarvitsevien ihmisten eri tarpeisiin ja tarjoaa käytännön apua aineellisesti, henkisesti ja sosiaalisesti. (Bardy 2013, 20.) Suomessa lastensuojelulle kuuluu kolme perustehtävää: vanhempien kasvatustehtävässä tukeminen, vaikuttaminen lasten yleisiin kasvuoloihin ja itse lasten suojelutehtävä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021a.)

Opinnäytetyön teoriapohja jäsenyi teoritiedosta, joka käsittelee lastensuojelua ja sijaishuoltoa sekä lastensuojelua ohjaavista laeista. Suomessa lastensuojelulaitoksia ylläpitävät valtio, kunnat ja yksityiset tahot. Lastensuojelulaitoksilla tarkoitetaan lastenkoteja, koulukoteja ja muita näihin rinnastettavia lastensuojelulaitoksia, jotka voivat olla esimerkiksi nuorisokoteja ja vastaanottokoteja. Teinilän lastenkoti on Helsingin kaupungin alaisuudessa toimiva lastensuojelulaitos. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021b.)

3.1 Lastensuojelu toimintaympäristönä

Suomessa lastensuojelun lainsäädännön valmistelusta ja yleisestä ohjauksesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Lastensuojelulla turvataan lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, monipuoliseen ja tasapainoiseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Varhainen tuki ja ehkäisevä lastensuojelu ovat ensisijaisen merkittäviä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021.) Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) asettaa reunaehdot Suomessa tehtävälle lastensuojelutyölle.

Lastensuojelun asiakkaiden avun tarve vaihtelee tilapäisestä pitkäkestoiseen. Lastensuojelussa apu ja tuki räätälöidään perheiden ja lasten tarpeisiin sopivaksi. Lasten arjessa merkittävä osuus on heille läheiset ihmiset ja yhteisöt. Näiden tunnistaminen ja heidän kanssaan tehtävä yhteistyö on tärkeää. Toiminta tehostuu, kun lapsen arkiverkostoja tunnistetaan ja vahvistetaan niissä tapahtuvaa yhteistyötä. Eriarvon vaikutusten ehkäisemisessä ja korjaamisessa tukitoimien puute tai kapoisuus muodostavat esteen. Haavoittuvissa ja haastavissa oloissa kasvavat lapset ja heidän perheensä tarvitsevat erityisen paljon apua, jotta he saavat kehityspotentiaalinsa käyttöön. Tähän tarvitaan riittävän pitkäjänteistä, integroitunutta ja järjestelmällistä toimintaa. (Bardy 2013, 20.)

Lastensuojelutarpeen taustalla voi olla tavallisia elämänkriisejä tai poikkeuksellisen koettelevia oloja ja erityisen haastavia tilanteita. Lastensuojelu on suurimmaksi osaksi käytännöllistä työtä, jonka pääasiana on järjestää konkreettista apua ja tukea, inhimillisellä arvokkuutta osoittavalla tavalla. Lastensuojeluun liittyy myös vahvasti tunteiden kanssa työskentelyä ja luottamuksen hankkimista sekä työskentelyä erilaisissa suhdeverkostoissa. Työskennellessä lastensuojelussa tarvitaan erityistä luovaa taitoa, jotta voidaan yrittää mahdollistaa lapsen hyvinvointia tukevien suhteiden jatkuvuus. Lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteiden

parantaminen vaatii kärsivällisyyttä ja muiden läheisten tukea. Pelkkä palveluiden ohjaaminen perheeseen tai paikasta toiseen lähettäminen eivät riitä vuorovaikutussuhteen parantamiseen. (Bardy 2013, 73-74.)

Lastensuojelun työntekijöiden tulee tuntea lapsen oikeudet ja pidettävä lapsen etua keskiössä työskentelyn jokaisessa vaiheessa. Työntekijöiden on pystyttävä kohtaamaan erilaisuutta ja pystyä työskentelemään eri kulttuureista tulevien kanssa. Lapsen etu koostuu useista lapsen hyvinvointiin vaikuttavista keskeisistä elementeistä. Lastensuojelussa lapsen edun mukainen työskentely tarkoittaa työntekijöiltä kokonaisvaltaista tarkastelua ja huolellista paneutumista lapseen ja lapsen elämäntilanteeseen. Työskentelylle täytyy antaa aikaa, sillä luottamuksen rakentaminen ei tapahdu hetkessä. Työskentelyssä tulee toteutua ja näkyä keskeiset laatua varmistavat tekijät, kuten avoimuus, luotettavuus, turvallisuus, oikeudenmukaisuus ja lastensuojelutoimien suhteellisuusperiaate. Suhteellisuusperiaate tarkoittaa viranomaisen käyttämiä toimia ja ne tulee olla oikein mitoitettuja suhteessa asiakkaan auttamiseen tavoitteisiin ja päämääriin. (Lastensuojelun laatusuositus 2019, 14, 28.)

Vanhempien ja työntekijöiden sekä lapsen täytyy voida luottaa palvelujärjestelmään ja siinä käytettäviin työmenetelmiin. Työskentelytapojen tulee olla mahdollisimman monipuolisia ja työskentelyn on tapahduttava siten, että työntekijä voi havainnoida lapsen kasvuympäristöä. Jotta voidaan edistää lapsen hyvinvointia, tulee osata tunnistaa lapsen huolia ja vaikeuksia sekä etsiä lasta huomioivalla tavalla hänen vahvuuksiaan ja voimavarojaan. Lapsilähtöinen työote varmistaa työn keskittymisen lapsen hyvinvointia tukeviin asioihin ja yhdistää eri työntekijät, lapsen ja vanhemmat yhteistyöhön. Olennaisia asiakastyön taitoja lastensuojelussa ovat vuorovaikutustaidot. Vuorovaikutustaitojen avulla luodaan luottamuksellinen asiakassuhde. Erityisen tärkeää on kyky toimia dialogisesti yksittäisten asiakkaiden kanssa, mutta myös erilaisissa ryhmätilanteissa. Tavoitteena on rakentaa näihin tilanteisiin turvallinen ja kuunteleva ilmapiiri. (Lastensuojelun laatusuositus 2019, 23, 28.)

3.2 Lastensuojelu ohjaavat lait ja sopimukset

Lastensuojelussa työskentelevien työntekijöiden tulee tuntea työtä ohjaavat lait ja säädökset hyvin. Työntekijöiden on, myös tunnettava hyvän hallintomenettelyn periaatteet ja heidän tulee osata toimia läpinäkyvästi suhteessa asiakkaisiin. (Lastensuojelun laatusuositus 2019, 28.) Lastensuojelulain (13.4.2007/417) luvun 1 1§:n mukaan lain tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Suomen perustuslaissa on säädetty lapsen oikeuksista. Suomi on sitoutunut Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen noudattamiseen. Sopimukset velvoittavat lapsen edun asettamista etusijalle kaikessa viranomaistoiminnassa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021.)

Lastensuojelulaissa on kirjattu lastensuojelun periaatteet. Lastensuojelun tarkoituksena on edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun tulee tukea huoltajia, vanhempia ja muita henkilöitä, jotka vastaavat lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Lastensuojelun tulee pyrkiä ehkäisemään lapsen ja perheen haasteita sekä puuttumaan tarpeeksi varhain havaittuihin haasteisiin. Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) luvun 4 mukaan on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu arvioitaessa lastensuojelun tarvetta ja toteutettaessa lastensuojelua.

Lastensuojelulain (13.4.2007/417) mukaan tavoite on turvata vanhempien ja huoltajien vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lastensuojelun tulee edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Vanhemmat saavat tukea lasten kasvatuksessa ja huolenpidossa lastensuojelun piirissä. Lasta ja nuorta koskevissa päätöksissä tulee ottaa huomioon lapsen ja nuoren toivomukset ja mielipide hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla. Lapsen kiireellisen sijoituksen ja huostaanoton kriteerit säädetään lastensuojelulaissa.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) luvun 1 2§:n ja 4§:n mukaan asiakkaan oikeus on saada laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua sosiaalihuollon toteuttajalta. Asiakasta tulee kohdella ilman syrjintää, eikä hänen ihmisarvoansa saa loukata sekä hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään tulee kunnioittaa. Lastensuojelun avo- ja sijaishuoltoa toteuttaessa tulee huomioida sosiaalihuollon asiakaslain asettamat edellytykset.

Ympäri vuorokautisille lastensuojelupalveluita tuottaville yksityisille toimijoille luvat myöntää aluehallintavirastot. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta haetaan valtakunnalliset luvat. Aluehallintovirastot ja Valvira toimivat valvojina kuntien palvelujen toteuttamisessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää Lastensuojelun käsikirjaa ja tukee kuntia lastensuojelulain toimeenpanossa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tuottaa tilasto-, tutkimus-, ja rekisteritietoa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021.)

Lastensuojelulain lisäksi YK:n laatima Lapsen oikeuksien sopimus (1991) vaikuttaa Suomessa järjestettävään lastensuojelutyöhön. Lasten oikeuksien sopimus velvoittaa, että kaikissa sen tai yksityisen sosiaalihuollon, hallintoviranomaisten, tuomioistuinten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskettavat lapsia, tulee ensisijaisesti ottaa huomioon lapsen etu. Sopimusvaltiot ovat sitoutuneet takaamaan lapsen hyvinvoinnille välttämättömän suojelun ja huolenpidon, jossa otetaan huomioon hänen laillisten huoltajiensa, vanhempiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden velvollisuudet ja oikeudet. Sopimusvaltiot ovat taanneet, että lasten suojelusta ja huolenpidosta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä. Määräykset koskevat etenkin terveyttä, turvallisuutta, henkilökunnan soveltuvuutta ja määrää ja henkilökunnan riittävää valvontaa. (Unicef 2021.)

Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa valtiota. Valtion tulee edistää aktiivisesti lasten oikeuksien toteutumista ja suojeltava lapsia heidän oikeuksien loukkaamiselta. Tämä on huomiotava esimerkiksi lapsen oikeuksien turvaavalla lainsäädännöllä, budjetoinnilla ja politiikkaohjelmilla. Myöskään valtion ei tule loukata lapsen oikeuksia. Valtio jakaa tehtäviään kunnille ja muille toimijoille, lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa myös näitä. Valtion tehtävänä on huolehtia, että lapset itse ja vanhemmat sekä muut aikuiset tuntevat lapsen oikeudet. Muilla aikuisilla viitataan esimerkiksi lasten parissa työskenteleviin tai lapsia koskevia päätöksiä tekeviin henkilöihin. Toimijat osaavat esimerkiksi valmistella ja järjestellä palvelut niin, että ne tukevat lapsen oikeuksien toteutumista lapsen oikeuksien tuntemuksen avulla. Lapsen näkökulmasta heidän on erityisen tärkeää ymmärtää omat oikeutensa, sillä tällöin he tunnistavat sen, jos heitä kohdellaan väärin. (Lapsen oikeudet 2021.)

3.3 Sijaishuolto

Lastensuojelun sijaishuollon on perustuttava lapsen oikeuksien kunnioittamiseen. Lapsille tulee luoda turvallinen ja osallistava ilmapiiri. (Lastensuojelukeskusliitto 2019.) Lastensuojelulaki (13.2007/417) 10 luvun 49§: ssä määritellään, että lapsen sijaishuolto tarkoittaa kiireellisesti sijoitetun, huostaanotetun tai lastensuojelulain 83 §: ssä tarkoitetun tilapäisen määräyksen mukaan sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsen sijaishuollon toteuttaminen on keskeinen osa yhteiskunnalle annettua erityistä lapsen suojelun tehtävää (Saastamoinen 2020, 1). Lapsen sijoittamisen valmistelu ja sijaishuoltopaikan valitsemisesta vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Sosiaalihuollon johtava viranhaltija tekee sijaishuoltoon sijoittamisesta päätöksen. Kiireellisissä tapauksissa vastuu sijoittamisen valmistelusta ja päätöksenteosta on kunnan delegointiratkaisun mukaisella sosiaalityön viranhaltijalla. Sijaishuolto voidaan toteuttaa perhehoitona sijaisperheessä, ammatillisessa perhekodissa tai laitoshuoltona lastenkodissa tai muussa lastensuojelulaitoksessa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021c.)

Vain sosiaalihuollon johtavan viranhaltijan ja tahdonvastaisissa huostaanotoissa hallinto-oikeuden huostaanottama lapsi voidaan sijoittaa sijaishuoltoon. Lapselle tulee valita sijaishuoltopaikka, joka vastaa parhaiten lapsen tarpeita. Sijoituspaikan valinnassa tulee kuulla lapsen ja perheen toiveita sekä tehdä yhteistyötä perheen kanssa. Perhehoito on ensisijainen vaihtoehto. Lapsi sijoitetaan laitoshuoltoon, jos sijaishuoltoa ei pystytä järjestämään lapsen edun mukaan perhehoidossa tai muualla. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021d.) Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) säätelee, että sijaishuoltopaikan valitsemisessa pitää kiinnittää erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin. Lapsen sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen sekä hoidon jatkuvuuteen on tärkeää kiinnittää huomiota. Mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon lapsen kielellinen, uskonnollinen ja kulttuurinen tausta.

Lastensuojelulaki (13.4.2007/417) velvoittaa, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on oltava yhteistyössä sijaishuoltoon sijoitetun lapsen ja vanhempien sekä huoltajien kanssa turvatakseen lapsen huollon jatkuvuus. Etukäteinen yhteistyö ja keskustelu suunnitellun sijaishuoltopaikan kanssa on tärkeää. Etukäteen on hyvä kertoa sijaishuollon tarkoituksesta, lapsen ja perheen tilanteesta ja haasteista sekä muista asioista, joilla voi olla mahdollinen vaikutus sijoitukseen. Sijaishuollon tarjoajan tulee kuvata sijaishuoltopaikan luonnetta, mahdollisuuksia ja toimintaa. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021d.)

Sijoituksen alkuvaiheessa asiakas ja hänen perheensä tarvitsevat lisätietoa lapsen uudesta sijaishuoltopaikasta. Ennen sijaishuoltopaikkaan siirtymistä tulee lapselle ja hänen vanhemmilleen järjestää tutustumiskäynti. Tutustumiskäynnin tavoitteena on luoda pohja hyvälle keskinäiselle yhteistyölle ja varmistaa se, että sijaishuoltopaikka on lapselle sopiva. Samalla sijaishuoltopaikassa työskentelevillä henkilöillä on mahdollisuus tutustua perheenjäseniin ja heidän toiveisiinsa sekä tarpeisiinsa. Tutustumiskäynnin aikana sijaishuoltopaikan tilat ja ihmiset esitellään lapselle ja hänen vanhemmilleen. Käynnin aikana käydään läpi sijaishuoltopaikan käytäntöjä ja sääntöjä. Perheen kanssa käydään keskustelua sijoituksen tarkoituksesta ja tavoitteista. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2019.)

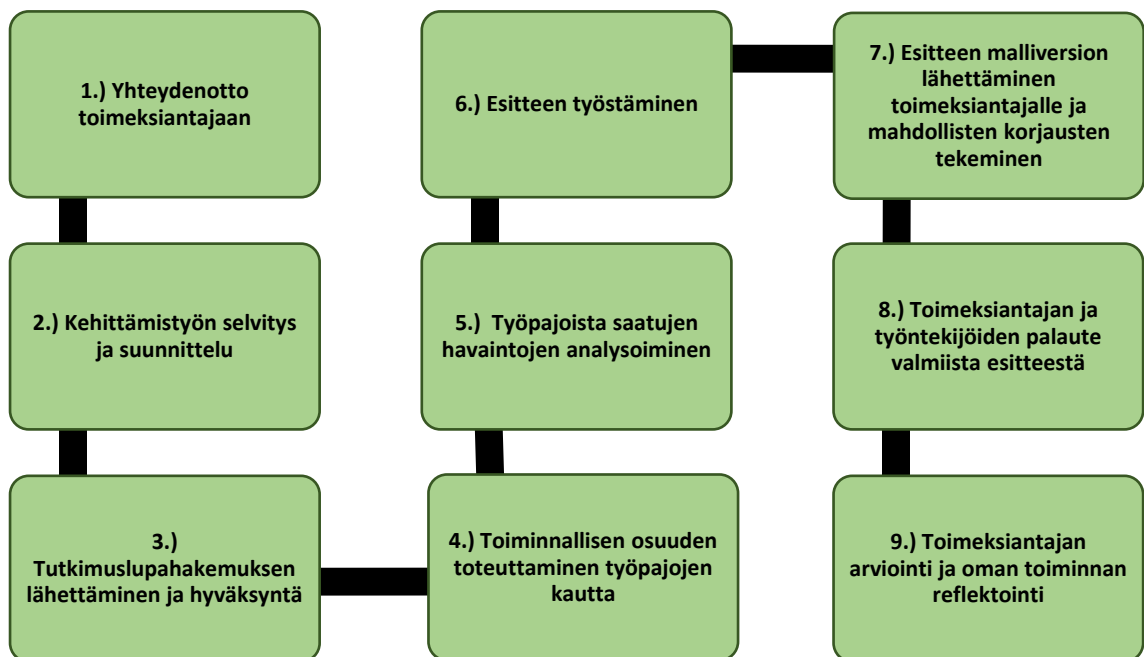
Sijaishuollon aikana lapsella on erityisiä oikeuksia. Lastensuojelulain (13.4.2007/417) mukaan lapsella on muun muassa oikeus hyvään sosiaalihuoltoon ja tarpeita vastaavaan sijaishuoltopaikkaan. Lapsella on oikeus tavata hänelle läheisiä ihmisiä sekä sosiaalityöntekijää sekä saada tietoa omasta tilanteesta ja oikeus saada käyttövaroja. Lapsen oikeuksista ja niiden toteutumisesta vastaavat sosiaaliviranomaiset, lapsen vanhemmat sekä sijaishuoltopaikka. Kaikki osapuolet ovat velvollisia toimimaan lapsen oikeuksien ja edun mukaisesti. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitost 2021e.)

Itsemääräämisoikeus perustuu ihmis- ja perusoikeuksiin. Itsemääräämisoikeus tarkoittaa sitä, että jokaisella on oikeus määrätä omasta elämästään ja päättää itseään koskevista asioista. Itsemääräämisoikeus koskettaa niin yhdenvertaisuutta, henkilökohtaista vapautta kuin koskemattomuutta. Perusoikeuksia voidaan kuitenkin jossain tilanteissa rajoittaa, rajoittamisen tulee kuitenkin aina perustua lakiin ja olla mahdollisimman tarkkarajaista. Sijaishuollossa rajoituksia säädetään lastensuojelulaissa. (Itsemääräämisoikeuden toteutuminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa palveluissa: lastensuojelussa, vammaispalveluissa, mielenterveyspalveluissa ja päihdehuollossa 2013, 7-8.)

4 Kehittämistyö prosessi ja toteutus

Opinnäytetyön voi toteuttaa erilaisina tutkimus-, suunnittelu-, valmistus- ja kehittämistehtävinä. Toiminallinen opinnäytetyö toimii vaihtoehtoisena valintana ammattikorkeakoulun tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallinen opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja sillä on yleensä ulkopuolinen toimeksiantaja. Opinnäytetyön tuloksena syntyy tuotos, joka voi olla, esimerkiksi kirja, opas, kansio, esite tai tapahtuma. Kehittämistyön tarkoituksena oli tehdä Teinilän lastenkodille uusi ja päivitetty Tervetuloa Teinilään -esite. Oleellista on, että ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja toteutuksen raportoiminen tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka & Airaksinen 2003, 9-10.)

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena asiakaslähtöisenä kehittämistyönä, jossa päivitettiin toimeksiantajalle Teinilän lastenkodille Tervetuloa Teinilään -esite. Opinnäytetyön prosessin etenemistä havainnollistamiseksi on tehty prosessikaavio (kuvio 1). Toinen opinnäytetyötä tekevistä opiskelijoista suoritti harjoittelun Teinilän lastenkodissa keväällä 2020 ja jäi harjoittelun jälkeen tekemään töitä opintojen ohella lastenkotiin. Syksyllä 2020 ilmaantui tarve esitteen päivittämisestä ja opinnäytetyön idea alkoi hahmottumaan.

Kuvio 1: Prosessikaavio

Teinilän lastenkodin johtajan kanssa yhteistyöstä sovittiin tammikuussa 2021. Tutustuimme Teinilän lastenkodin toiminta-ajatukseen alkuvuoden aikana. Opinnäytetyö suunnitelman tekeminen tapahtui kevään 2021 aikana. Tutustuminen lastensuojelua käsittelevään teorian tietoon tapahtui keväällä. Teoreettinen viitekehys rakentui teorian tiedosta, joka käsittelee

lastensuojelua ja sijaishuoltoa sekä laista, jotka ohjaavat lastensuojelua. Kevään lopussa teimme suostumusasiakirjat työpajatoteutuksiin osallistuneille lapsille, havainnointipäiväkirjan mallisivun ja ONT- tietosuojalomakkeen. Edellä mainitut asiakirjat laitettiin liitteiksi Helsingin kaupungille lähetettävään tutkimuslupahakemukseen.

Helsingin kaupunki hyväksyi tutkimuslupahakemuksen kesäkuun lopulla. Teoreettisen viitekehysten työstäminen loppuun tapahtui kesän aikana. Esite haluttiin toteuttaa osallistavana ja asiakaslähtöisenä, joten näistä käsitteistä koottiin teoriatietoa tukemaan opinnäytetyötä. Kesäkuussa pidimme lastenkodin johtajan kanssa palaverin, jossa suunnittelimme yhdessä työpajoja ja niiden ajankohtaa. Päädyimme järjestämään kolme työpajaa ja ne toteutettiin elosyyskuun 2021 aikana. Heinäkuussa 2021 teimme Canva- sivuston avulla työpajoista mainoksen, joka lähetettiin Teinilän lastenkodin vastaavien ohjaajien sähköpostiin sekä tulostimme mainoksen osastojen seinille lapsien nähtäville. Opinnäytetyön tekijät kävivät motivoimassa lapsia osallistumaan työpajoihin ja samalla lapsille kerrottiin tulevasta esitteestä.

Kehittämistyön toteutusvaiheessa järjestettiin kolme työpajaa Learning café -menetelmän avulla elosyyskuussa 2021. Havainnoinnin tiedonkeruu työkaluna käytettiin oppimispäiväkirjaa, johon koottiin havainnot lapsista ja työpajoista. Oppimispäiväkirjan havainnot analysoitiin ja tämän jälkeen niistä jäsenettiin tiivistelmät. Tämä helpotti myöhemmin toteutettavaa sisällönanalyysia. Esite suunniteltiin syys-lokakuun 2021 aikana ja lähetimme siitä muuttaman version lastenkodin johtajalle muokausehdotuksia varten.

4.1 Esitteen tekemistä ohjaavat käsitteet

Asiakaslähtöisessä työskentelytavassa tarkoitetaan toimintaa, jossa asiakkaan tarpeet, odotukset ja toiveet ovat toiminnan perustana. Asiakaslähtöinen työskentelytapa eroaa asiakaskeskeisyydestä, vaikka niillä usein tarkoitetaan samaa asiaa. Asiakaskeskeisessä työskentelytavassa palvelut suunnitellaan asiakasta varten, kun puolestaan asiakaslähtöisessä ne suunnitellaan asiakkaan kanssa yhdessä. Asiakaslähtöisessä työskentelytavassa asiakas on aktiivinen toimija. Laitisen ja Pohjolan (2010) mukaan asiakaslähtöisyys on palvelukulttuuria, jossa lähtökohtana ovat asiakkaan toiveet ja tarpeet. (Laitinen & Pohjola 2010, 45-49.)

Osallisuudella tarkoitetaan käsitettä, jossa henkilöllä on mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, toimintoihin, mahdollisuuksiin, palveluihin sekä joihinkin yhteisiin asioihin (Isola ym. 2017, 147). Isola ym. (2017) mukaan osallisuus voidaan jakaa kolmeen eri osaan. Ensimmäisessä kohdassa osallisuus ilmenee päätösvaltana omassa elämässä, ja mahdollisuutta säädellä olemistaan ja tekemistään, sekä ennakoitavana ja hallittavana toimintaympäristönä. Toisena osallisuus näkyy vaikuttamisen prosessina, jossa henkilö voi vaikuttaa itsensä ulkopuolisiin asioihin, esimerkiksi ryhmässä, asuinympäristössä tai laajemmin yhteiskunnassa. Kolmannessa kohdassa osallisuus näkyy paikallisesti, henkilön mahdollisuus vaikuttamaan yhteiseen

hyvään, osallistumaan merkityksellisyyden kokemiseen ja luomiseen sekä vastavuoroisiin sosiaalisiin suhteisiin. (Isola ym. 2017, 147.)

Lapset ovat asiantuntijoita omassa elämässään ja arkeen liittyvissä asioissa. Tämän takia heidän mielipiteitään tulee kuunnella, kun sosiaalihuollossa kehitetään, suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan lapsille suunnattuja tai lasten elämään vaikuttavia kehittämistöitä tai palveluita. Osallistumisen mahdollistaminen ja edellytysten luominen on aikuisten velvollisuus. (THL 2021b.) Osallisuuden vahvistaminen lasten, nuorten ja vanhempien kohdalla on olennainen tekijä vaikuttavien lastensuojelupalvelujen kehittämiseksi. Kokeakseen osallisuuden tunnetta lastensuojelun eri osapuolten täytyy voida kokea ja luottaa siihen, että jokainen heistä tulee kuulluksi sekä pystyy tuomaan oman näkemyksensä käsiteltävään asiaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.)

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta iästä, sukupuolesta, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kielestä, kansallisuudesta, uskonnosta ja vakaumuksesta. Myöskään henkilön vamma, terveydentila, mielipide tai seksuaalinen suuntautuminen ei vaikuta yhdenvertaisuuteen, eikä myöskään henkilöön liittyvät muut syyt kuten esimerkiksi sosioekonominen asema. Yhdenvertaisuus on määritelty perustuslaissa, jonka mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslaissa määritellään julkiselle vallalle velvollisuus turvata jokaiselle yhdenvertaiset ja riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Yhdenvertaisuuslaissa säädetään lisäksi syrjinnän ehkäisemisestä ja yhdenvertaisuuden edistämisestä. (Yhdenvertaisuus 2021f.)

4.2 Tervetuloa Teinilään- esite

Idea Tervetuloa Teinilään -esitteen päivittämisestä sai alkunsa syksyllä 2020, kun Teinilän lastenkodin johtaja otti yhteyttä ja kertoi, että heillä olisi tarve esitteen päivittämiselle. Varsinainen työskentely alkoi tammikuussa 2021. Tällöin sovimme lastenkodin johtajan kanssa tapaamisen, jossa tarkoituksena oli keskustella esitteen sisällöstä ja toteutustavasta. Lastenkodin johtajalla oli toive, että lapset saisivat osallistua esitteen suunnitteluun ja valmiissa esitteessä näkyisi lasten ääni. Tämän toiveen pohjalta lapset pääsivät vaikuttamaan esitteen sisältöön työpajamenetelmän avulla.

Hyvä esite on selkeä ja helppolukuinen sekä sen tarkoituksena on tuoda kysymyksiin vastauksia ja ohjata asiakasta (Näin teen loistavan esitteen 2012). Ammatillisesta näkökulmasta katsottuna esite on tärkeä tuote, sillä se vastaa työelämästä nousseeseen tarpeeseen. Aikaisempi Teinilän lastenkodissa käytössä oleva esite on tehty aikuislähtöisesti, eikä esitteessä ole tuotu selkeästi lasten ääntä kuuluviin. Tämän takia uudessa esitteessä haluttiin kiinnittää huomiota asiakaslähtöiseen toteuttamistapaan. Esite on pyritty toteuttamaan lämminhenkisesti, jotta muuttava lapsi kokisi itsensä tervetulleeksi Teinilään. Aiempi Tervetuloa Teinilään -esite oli vaikeasti löydettävissä, eikä sen käyttö ollut vakiintunutta. Aiemman esitteen visuaalinen

ulkonäkö ei ollut houkutteleva tai kutsuva. Uudessa esitteessä kiinnitimme huomiota visuaaliseen ulkonäköön ja siinä on tuotu esiin lasten omia mietteitä ja ajatuksia.

Yhteistyö lastenkodin nuorten kanssa oli merkittävää, koska lastensuojelun asiakkaat tuovat usein esille, ettei heitä kuunnella tai heidän mielipiteillään ei ole merkitystä. Lastensuojelu on asiantuntijatyötä, jossa on yleensä etukäteen tehtyjä hypoteeseja eli oletuksia. Hypoteesien tarkoitus on toimia apuna ongelmanratkaisussa, ja ne ohjaavat työtä sekä vuorovaikutusta. Näissä dialoginen vuorovaikutus voi jäädä vähäiseksi ja lapselle voi välittyä tunne siitä, että häntä ei kuunnella. Dialogisesta näkökulmasta terapeuttisessa lastensuojelutyössä tärkeää on lapsen tai nuoren kohtaaminen. Empaattinen kohtaaminen ja myötätunto mahdollistaa lapselle tai nuorelle kokemuksen kuulluksi ja kohdatuksi tulemisesta. (Sudenlehti & Uusitalo 2018, 91.) Työtavat, jotka osallistavat ja korostavat vahvuuksia on havaittu toimivammiksi ja menestyksellisemmiksi kuin asiantuntijakeskeinen työote. Aikaisempi katsaus kansainvälisestä interventiotutkimuksesta haastavissa perhetilanteissa toi ilmi, että etäältä tapahtuvan tiedon välittämisen sijasta on tärkeä tulla lähelle ihmisten tarpeita ja tilanteita. (Bardy 2013, 20.)

Esite toteutettiin työpajoissa yhdessä lastenkodissa asuvien nuorten kanssa. Työpajat mahdollistivat osallistavan työskentelyn lasten kanssa. Lasten kokemukset ja näkemykset ovat arvokkaita, sillä esite kehitetään heidän toimintansa tueksi ja parantamiseksi. Kun mahdollistetaan lapselle tai nuorelle osallistumien oman elämänsä pohdintaan, lapsi pääsee sanoittamaan kokemuksiaan ja pohtimaan niitä yhdessä esimerkiksi työntekijän kanssa. Tällöin lapsi saa kokemuksen siitä, että hän tulee ”todelliseksi” itselleen ja toisille uudella tavalla. Parhaimmillaan osallisuus auttaa tunnistamaan omia kehityskohtia ja lapsi ymmärtää niiden merkityksen ja oppii pitämään huolta omista oikeuksistaan ja tarpeistaan. Osallisuuden tunteminen omilla asioissa parantaa lapsen uskoa omaan kykyihinsä. (Bardy 2013, 22.)

5 Kehittämistyössä käytetyt menetelmät

Työmenetelmiksi opinnäytetyön toteuttamisen tekoon valikoitui havainnointi ja Learning café -menetelmä. Valikoidut menetelmät koettiin asiakaslähtöistä kehittämistoimintaa ja opinnäytetyön tekoa tukeviksi. Työpajat mahdollistivat osallistavan ilmapiirin tiedonkeruulle kehittämispinnäytetyötä ajatellen. Perusideana Learning café -menetelmässä voidaan pitää dialogisuuden tukemista. Tarkoituksena menetelmässä on mahdollisimman monien näkökulmien ja ideoiden tuottaminen sekä niiden pohtiminen yhdessä. (Kupias 2007, 93.)

5.1 Havainnointi

Opinnäytetyössä käytettiin osallistuvaa havainnointia. Osallistuvan havainnoinnin etuna voidaan pitää sitä, että tutkija pääsee hyvin kiinni tutkittavan ilmiön olemukseen, vaikkei hän itse olisi yhteisön jäsen. (Kananen 2015, 138.) Havainnointi toteutettiin yhdessä vuorovaikutuksessa lasten kanssa työpajoissa. Riskinä osallistuvassa havainnoinnissa oli, että opinnäytetyötä tekevien opiskelijoiden läsnäolo ja osallistuminen saattoi vaikuttaa nuorten käyttäytymiseen ja toimintaan työpajoissa.

Hiljainen tieto tarkoittaa sitä tietoa, joka on hankittu aistimalla, harjaantumalla ja tekemällä. Hiljainen tieto muodostuu seuraamalla tai toistamalla toisen tekemistä ja siihen vaikuttaa henkilön oma kokemus. Vuorovaikutus toimii hiljaisen tiedon paljastamisvälineenä. Havainnointi on toimivin tapa kerätä hiljaista tietoa. Havainnoinnin avulla tutkija kokee ja elää tutkittavan kanssa yhdessä sekä näin saattaa tavoittaa paremmin jotakin hiljaisesta tiedosta. (Vilka 2006, 32, 35.) Havainnoimalla lapsia työpajojen aikana heistä saatiin paljon hiljaista tietoa. Aktivoiva osallistuva havainnointi toteutetaan vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa. (Vilka 2006, 47.) Havainnointi on tietoista tarkkailua, jota käytetään havaintojen keräämiseen tutkimuksissa. Havainnointi on erinomainen menetelmä, kun tutkitaan yksittäisen ihmisen toimintaa ja ihmisen vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa tai nopeasti muuttuvia tai vaikeasti ennakoitavia tilanteita tai lapsia. Laadullisessa tutkimuksessa havainnointi on erinomainen aineiston keräämisen tapa. (Vilka 2006, 37-38.) Havainnoinnin hyöty on se, että ilmiö tapahtuu reaaliajassa luonnollisessa ympäristössä. Havainnoinnin avulla on mahdollista saada tilanteesta monipuolista tietoa. (Kananen 2015, 136.)

Havainnointi voi olla jäseneltyä eli ennalta tarkasti suunniteltua tai vapaata havainnointia. Työpajoissa käytettiin vapaan havainnoinnin metodia, sillä sitä käytetään usein tilanteessa, missä kohteena on sosiaalinen vuorovaikutus. Vapaan havainnoinnin käytössä on haastavaa se, että tilanteesta saatu tietomäärä on laaja ja tiedon kirjaaminen muistiin on hankalaa itse tilanteessa. (Vilka 2006, 40-41.) Havainnointi on haastava tiedonkeruu tapa, sillä havainnoija ei välttämättä osaa kiinnittää oikeisiin asioihin huomiota havainnoinnissa (Kananen 2015, 135). Havainnoinnin tiedonkeruu työkaluna käytettiin oppimispäiväkirjaa, johon koottiin havaintoja työpajoista (Liite 1). Työpajojen aikana kiinnitettiin huomiota lasten

vuorovaikutukseen toistensa kanssa ja heidän ryhmätyöskentelytaitoihinsa. Lasten välinen vuorovaikutus ja heidän työskentelynsä ryhmässä oli sujuvaa, eikä siinä näyttäytynyt haasteita. Lapset saivat työpajojen aikana toisistaan tukea ja uskalsivat näin jakaa omia ideoitansa. Tämä oli merkittävä huomio, sillä esite tehtiin lasten ajatusten ja mielteiden pohjalta. Suunnitelmaa olisi pitänyt muuttaa, jos lapset eivät olisi kyenneet toimimaan ryhmässä tai luomaan vuorovaikutussuhteita toistensa välille. Havainnoimalla lapsia työpajojen aikana saatiin tietoa siitä, että toimiiko työpajojen toteutustapa kyseiselle ryhmälle. Tässä tilanteessa työpajojen toteutus Learning café -menetelmän avulla oli erittäin toimiva.

Oppimispäiväkirjaan koottiin työpajojen aikana ylös tiettyjä havaintoja, joihin pystyttiin palaamaan myöhemmin päiväkirjan avulla. Havainnoinnissa vaarana on, että tutkijan omat asenteet ja valikoivuus vaikuttavat havaintojen raportointiin, siksi tutkija kirjaa mahdollisimman tarkasti tapahtuneet asiat. Työskentelyn helpottamiseksi havainnointipäiväkirjan rakenne suunniteltiin etukäteen. Päiväkirjaan kirjattiin aika, milloin havainnointi on tehty ja havainnoinnin toteutuspaikka, missä havainnointi on tehty sekä tilanteeseen liittyvät henkilöt. Tässä tapauksessa kirjattiin henkilöiksi lapset anonyymeinä, lastenkodin johtajan ja opinnäytetyötä tehneet opiskelijat. Päiväkirjaan kirjattiin kuvaus tapahtumasta eli itse toiminta. Tähän kohtaan kirjattiin, mitä osallistujat tekivät sekä mahdollisia tuntemuksia, jotka välittyivät toiminnan aikana. Toimijoiden tuntemuksia havainnointiin esimerkiksi ilmeiden, innostuneisuuden, passiivisuuden ja eleiden kautta.

5.2 Learning café -menetelmä

Työpajat toteutettiin kolmessa osassa Learning café -menetelmän avulla. Toiselta nimeltä menetelmää voidaan kutsua oppimiskahvilaksi. Se mahdollistaa tavan ideoida ja oppia. Menetelmä on tarkoitettu keskusteluun, tiedon luomiseen ja tiedon siirtämiseen. Learning café -menetelmässä tärkeässä roolissa on keskustelu, omien näkemysten selittäminen ja yhteisen ymmärryksen löytäminen. Menetelmän avulla opitaan yhteisten ratkaisujen tekemistä. Menetelmä mahdollistaa toisten näkemysten kommentoinnin ja kyseenalaistamisen, mutta erityisen tärkeää on pyrkiä löytämään yhteinen mielipide ryhmän kesken. Valitsimme kyseisen menetelmän nuorten kanssa käytettäväksi, koska koimme, että oppimiskahvila-menetelmä on työtapana yksinkertainen ja helppo toteuttaa. Menetelmän avulla on mahdollista keskittyä jonkun tietyn teeman tai kysymyksen ratkaisuun ryhmässä. (Innokyla 2021.)

Learning café -menetelmä etenee vaiheittain. Ensimmäiseksi järjestetään oppimisympäristö sopivaksi menetelmän toteutuksen kannalta. Keskustelun käynnistyksenä toimii valmis teema tai johdattelava kysymys aiheeseen. Osallistujat valitaan prosessin alussa noin yhtä suuriin ryhmiin ja tämän jälkeen he muodostavat eri pöytäryhmät. Kummassakin pöydässä on kirjuri, joka pysyy omassa pöydässä koko ajan. Osallistujat saavat vapaasti kirjoittaa tai piirtää pape-reihin ja lappuihin ideoitaan ja ajatuksiaan pöydän teeman ympäriltä. Keskustelua käydään

omissa pöytäryhmissä läpi kuuntelemalla toista, kertomalla omia mielipiteitä ja ajatuksia sekä kommentoimalla siten, että jokainen saa äänensä kuuluviin. Pöytäkohtaiset keskustelut kestävät noin 15-30 minuuttia, jonka jälkeen ryhmät vaihtavat pöytiä. Kirjuri on ainoa, joka pysyy omassa pöydässään. Keskustelu jatkuu sen jälkeen, kun kirjuri uudessa pöydässä on tuonut esille ensin lyhyesti aiemman pöytäryhmän ajatukset. Tarvittaessa voidaan tehdä toistoja ja kirjurit voivat tuoda eri näkökulmia ja teemoja, jolla on mahdollista syventyä alkuperäisiin aiheisiin. Lopuksi kirjurit esittelevät lopputulokset kaikille osallistujille. (Innokyla 2021.)

5.3 Työpajat

Kesäkuussa 2021 pidettiin palaveri lastenkodin johtajan kanssa, jossa suunniteltiin työpajoja ja niiden ajankohtaa. Heinäkuussa tehtiin työpajoista Canva -sivuston avulla mainos (Liite 2), joka lähetettiin Teinilän lastenkodin vastaavien ohjaajien sähköpostiin. Mainosta tulostettiin osastojen seinille lapsien nähtäväksi. Elokuun alussa pidettiin Teams -sovelluksen avulla kokous lastenkodin johtajan kanssa, jossa kartoitettiin työpajojen sisältöä sekä työpajoihin osallistuvien nuorten määrää.

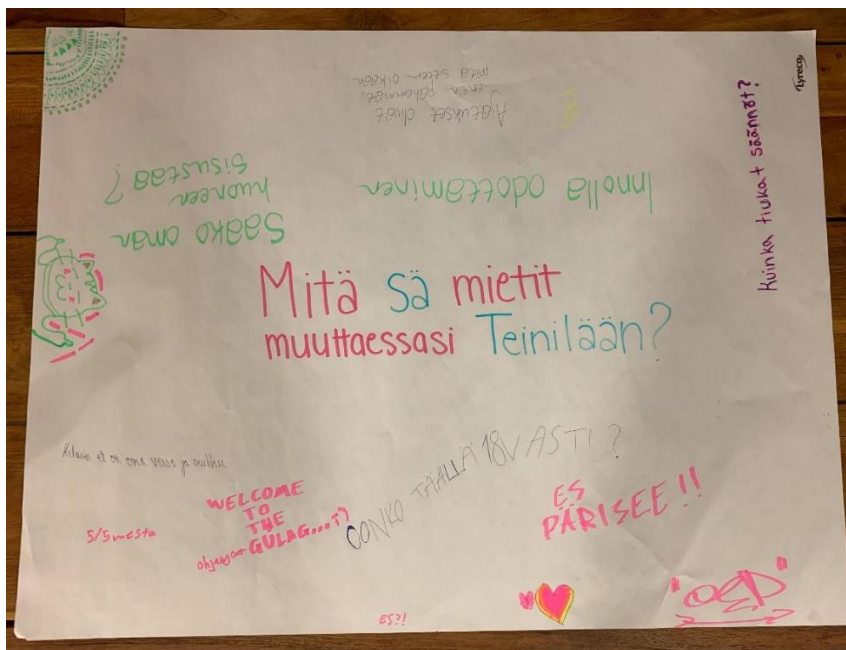
Työpajat toteutettiin Learning café -menetelmän avulla. Työpaja toteutuskertoja oli kolme 18.8., 25.8. ja 1.9. Lastenkodin johtaja, joka oli entuudestaan monelle lapselle tuttu aikuinen, osallistui jokaiseen työpajaan. Ensimmäisessä työpajassa käytiin esittelykierros työpajaan osallistuneiden lapsien ja aikuisten välillä. Lapsille kerrottiin mitä työpajoissa oli tarkoitus tehdä ja mitä heiltä toivottiin työskentelyn suhteen. Toinen opinnäytetyön tekijöistä tekee ohjaajan töitä kyseissä lastenkodissa. Tämä asia koettiin positiivisena asiana kehittämistyötä tehdessä, sillä kyseinen opiskelija oli suurimmalle osalle lapsista tuttu aikuinen. Tavoitteena oli rakentaa lasten kanssa yhdessä Tervetuloa Teinilään -esite. Yhteistyö on yhteistä työskentelyä toivottua päämäärää kohti ja vuorovaikutus on vastavuoroista. (Mönkkönen 2018, 130-131).

Lapset jaettiin pienempiin ideointiryhmiin, joissa kirjurina toimivat opinnäytetyön tekijä tai lastenkodinjohtaja. Tämä mahdollisti osallistuvan havainnoinnin. Keskustelulle mahdollistettiin avoin ja luotettava ilmapiiri niin, että kaikki saivat tuoda omia näkemyksiään ja ajatuksiensa esille. Työpajoista saatiin paljon materiaalia, josta pystyttiin aloittamaan esitteen työstäminen. Lasten ääni ja heidän näkemyksensä ovat toimineet esitteen teossa punaisena lankana ja suunnan näyttäjänä.

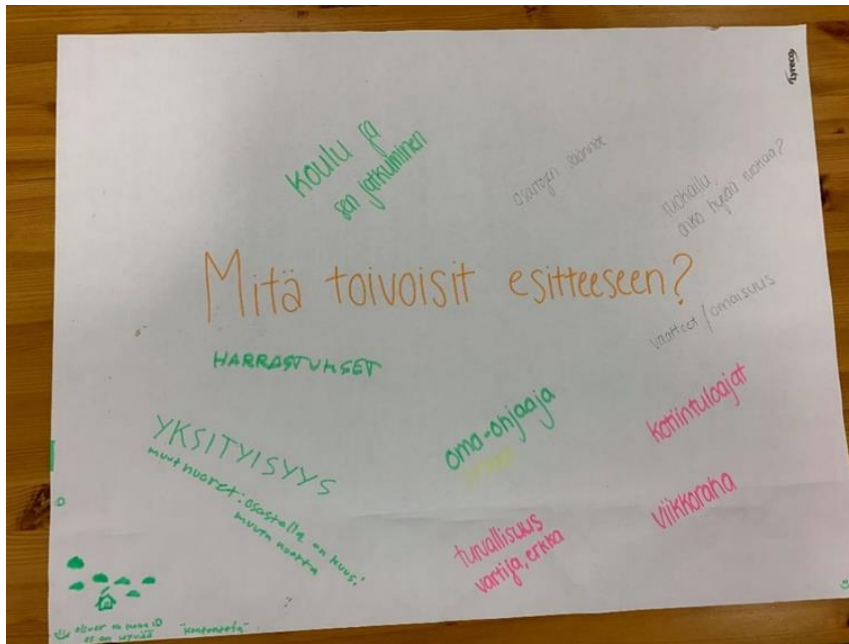
Työpajat toteutettiin Teinilän lastenkodin toiminnallisissa tiloissa. Neutraali ympäristö mahdollisti lapsille puolueettoman ja häiriöttömän tilan. Kaksi ensimmäistä työpajaa toteutettiin Learning café -menetelmällä. Menetelmän toteuttamista varten aseteltiin kahdelle pöydälle eri kysymykset, jotka johdattelivat aiheeseen. Toisessa pöydässä oli kysymys ”Mitä sä mietit muuttaessasi Teinilään?” ja toisessa ”Mitä toivoisit esitteeseen?”. Ensimmäiseen työpajaan, joka järjestettiin 18.8 osallistui kymmenen nuorta. Osallistujamäärä oli suurempi, mitä oli

odotettu. Työpajan kesto oli noin kaksi tuntia ja nuoret jaksoivat hyvin keskittyä koko työskentelyn ajan. Nuoret täyttivät ensimmäisellä toteutus kerralla suostumusasiakirjat (Liite 3). Työpajojen aikana pidettiin taukoja, jolla mahdollistettiin lapsille hetken hengähdys työskentelystä.

Ensimmäisessä työpajassa, joka järjestettiin 18.8. Lapset jaettiin satunnaisesti pienpöytäryhmiin, jossa he saivat yhdessä tuoda omia näkemyksiään esille. Lapset kirjoittivat isoihin paperiarkkeihin omia mietteitään (Kuva 1, 2). Pöydillä oli esillä erivärisiä tusseja ja kyniä sekä post-it- lappuja ideoinnin tueksi. Kirjurit olivat miettineet keskustelun avuksi ja tukemiseksi johdattavia kysymyksiä aiheeseen. Tällä pystyttiin välttämään hukka-aika kysymysten miettimiseen itse työpajojen aikana. Työpajan edetessä pöytäryhmien jäsenet vaihtoivat pöydästä toiseen. Näin uusi pöydän ympärille muodostunut ryhmä pohti aikaisempia tuloksia ja ideoi kyseisiä tuloksia eteenpäin. Kirjurin roolissa pystyi hyvin havainnoimaan lapsia toteutuksen aikana. Kirjurin tehtävä oli johdatella keskustelu alkuun ja antaa tarpeen mukaan esimerkkejä, joilla pystyttiin palaamaan aiheeseen, jos keskustelu näytti karkaavan aiheesta muualle.

Kuva 1: 18.8. Työpajan tuotokset

Kuva 2: 18.8. Työpajan tuotokset

Toiseen työpajaan, joka järjestettiin 25.8. osallistui kahdeksan nuorta, jotka jaettiin kolmeen eri ryhmään. Toinen työpaja oli kestoltaan noin kaksi tuntia. Työpajassa jatkettiin keskustelua edellisellä kerralla kotoista aiheista ja syvennyttiin esimerkiksi koulunkäyntiin ja sen toteutumiseen laitoksessa asuessa, laitoksen käytäntöihin sekä kotiintuloaikoihin. Lapset saivat lisätä papereihin omia ajatuksia ja mietteitä, joita heräsi keskustelujen jälkeen (Kuva 3, 4). Kolmas työpaja toteutettiin 1.9., jossa yhdessä jäseneltiin esitteeseen tulevia aiheita. Työpaja oli kestoltaan lyhyin, noin puolitoista tuntia, ja osallistujamäärältään pienin (kaksi nuorta). Osa viimeisen kerran työpajasta oli omistettu Teinilän hyvän kohtelun suunnitelman päivittämiseen.

jännityksen jälkeen lapset lähtivät todella hyvin mukaan keskusteluun ja ideoimaan yhdessä tulevaa esitettä.

Työpajojen edetessä lapset kävivät keskenään keskustelua dialogisesti pohtien, mitä asioita lastensuojelulaitoksissa voisi tehdä toisin ja mikä olisi lastensuojelussa idyllinen ympäristö, jos sille ei olisi mitään rajoitteita. Dialogisuudella on tarkoitus keskustelun avulla pyrkiä yhteisen ymmärryksen rakentamiseen ja taitoa edistää vuorovaikutuksen kulkua siihen suuntaan. Vastavuoroisuus on yksi olennainen osa dialogisessa vuorovaikutuksessa ja jokaisen osapuolen tulisi päästä vaikuttamaan vuorovaikutuksen kulkuun. (Mönkkönen 2018, 108.) Lapset uskalsivat jakaa työpajojen aikana jopa vaikeitakin kokemuksia ja ajatuksia toisilleen. Lapsilla oli keskenään hyvä ryhmädynamiikka, joka näkyi siinä, että jokainen sai vapaasti kertoa omia mielipiteitä ja ajatuksia, ilman että joku toinen olisi tuominut niitä. Jokainen lapsi kuunteli toisiaan ja ottivat toiset huomioon sekä antoivat toisen puhua ja sanoa oman kantansa loppuun. Osa lapsista oli hiljaisempia kuin toiset, mutta hekin olivat tilanteessa läsnä.

Kävimme myös lasten kanssa keskustelua lapsen edusta ja sen mukaan toimimisesta. Yhteiset toimintatavat nousivat yhdeksi tärkeimmistä huomioista. Keskusteluissa lapset painottivat oman rauhan merkitystä, ja pohdintaan nousi myös eri osastojen ikäjakaumat ja niiden aiheuttamat eroavaisuudet. Lapsilla oli paljon kehitysideoita, mutta keskusteluissa nousi myös esiin, kuinka osa lapsista oli enimmäkseen tyytyväisiä nykyiseen sijoituspaikkaansa. Työpajasta nousseet tulokset käsitellään tarkemmin sisällönanalyysi luvussa.

5.4 Sisällönanalyysi

Työpajoista saadun aineiston analysointi on tehty sisällönanalyysillä. Tuomi & Sarajärven (2018) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysi sopii erityisen hyvin laadullisten tutkimusten analysointiin ja menetelmä voidaan jakaa kolmeen osaan; pelkistäminen (*reduointi*), ryhmittely (*klusterointi*) ja käsitteellistäminen (*abstrahointi*). Ennen sisällönanalyysin aloittamista määritellään analyysiyksikkö, joka voi olla esimerkiksi lause tai ajatuskokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on pelkistäminen eli *reduointi*, jossa alkuperäiset ilmaukset muutetaan pelkistettyyn muotoon. Tässä vaiheessa alkuperäinen data tiivistyy ja tutkimukselle epäoleellinen tieto jää pois. Pelkistetyt ilmaisut listataan, jonka jälkeen siirrytään sisällönanalyysin toiseen vaiheeseen, ryhmittelyyn (*klusterointi*). Ryhmittelyssä pelkistetyistä ilmauksista muodostetaan alaluokkia, jotka nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Alaluokan luokitteluyksikkönä voi olla käsitys, piirre tai ominaisuus. Alaluokat jaetaan edelleen ylä- ja pääluokkiin, joista muodostuu lopulta yhdistävä luokka. Tätä sisällönanalyysin viimeistä vaihetta kutsutaan käsitteellistämiseksi (*abstrahointi*). Ryhmittely on osa

käsitteellistämisvaihetta. Sisällönanalyysin viimeisessä vaiheessa alkuperäinen data muokkautuu teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Sisällönanalyysi aloitettiin kirjaamalla puhtaaksi työpajoista saadut havainnot. Analyysiyksikönä toimi siis nuorten ajatukset. Pelkistämisvaiheessa muutettiin ajatukset yhden-kahden sanan pelkistetyiksi ilmaisuiksi (Taulukko 1), jotka jaettiin edelleen alaluokkiin. Ensimmäisen pääkysymyksen ”Mitä sä mietit muuttaessasi Teinilään?” ympärille muodostui neljä alaluokkaa *Hyväksyntä, Fyysinen tila, Toiveet ja pelot sekä Osaston rakenne*. Toisen pääkysymyksen ”Mitä toivoisit esitteeseen?” pelkistetyistä ilmauksista muodostui kahdeksan alaluokkaa *Läheiset, Osaston säännöt, Koulu, Materiaali, Ruoka, Oleminen osastolla, Toiminta ja Yksityisyys*. Alkuperäisistä ilmauksista karsimme pois esitteen teon kannalta epäoleelliset kommentit kuten esimerkiksi ”ES pärisee”. Kaikkien alkuperäisten ilmaisujen pelkistäminen löytyy opinnäytetyön lopusta liitteistä (Liite 4, 5).

Taulukko 1: Aineiston pelkistäminen eli redusointi

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
”Hyväksytäänkö minut”	Hyväksyntä
”Haluaako kukaan olla minuun tekemisissä”	Yhdessäolo
”Onko tervetullut?”	Tervetullut olo
”Miten otetaan vastaan?”	Vastaanotto
”Saanko kavereita”	Kaverit

Alaluokista muodostettiin edelleen neljä yläluokkaa *Osaston toimintamalli, Sosiaalinen pääoma, Tuntemukset ja Huolenpito*. Yläluokat jakaantuivat kahteen pääluokkaan *Osaston sisäisen ja ulkopuolisen arjen yhdistäminen sekä Kokemus välittämisestä*. Pääluokista saatiin yhdistävä luokka *Turvallinen ja toimiva arki*.

Taulukko 2: Sisällönanalyysin eri vaiheet

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Oleminen osastolla Fyysinen tila Osaston rakenne Osaston säännöt	Osaston toimintamalli	Osaston sisäisen ja ulkopuolisen arjen yhdistäminen	Turvallinen ja toimiva arki
Koulu Läheiset Yksityisyys	Sosiaalinen pääoma		
Hyväksyntä Pelot ja toiveet	Tuntemukset	Kokemus välittämisestä	
Materiaali Toiminta Ruoka	Huolenpito		

5.5 Tulosten yhteenveto

Kehittämistyön ohjaavana tutkimuskysymyksenä oli vastata lapsen kysymyksiin, joita hänellä voi nousta sijoituspaikasta ja sijoituspaikan käytännöistä. Tervetuloa Teinilään -esite on valmis tuotos, joka on syntynyt työpajoissa yhdessä nuorten kanssa ideoiden. Esitteen tavoite on tarjota lastenkotiin muuttavalle nuorelle tietoa lastenkodin arjesta. Valmiissa tuotoksessa tärkeintä oli tuoda näkyville lasten ajatuksia ja mielteitä. Esitettä tullaan jakamaan Teinilän lastenkodin viidelle eri osastolle, josta esitettä jaetaan ensisijaisesti lapsille ja mahdollisesti heidän huoltajillensa. Tervetuloa Teinilään -esitteen varsinainen kohderyhmä on lastenkotiin muuttava lapsi, mutta myös lapsen huoltaja saa tietoa esitteestä. Esitteen tarkoitus on kuvata lastenkotiin muuttavalle lapselle sitä, mitä asuminen lastenkodissa on. Esitteeseen on koottu tietoja yhdessä lasten kanssa siitä, mitä mahdollisesti lapsi voi haluta tietää

lastenkodissa asumisesta. Näitä asioita voi olla esimerkiksi arkiset asiat kuten tieto siitä, kuka hoitaa lapsen asioita, onko lapsella oma huone lastenkodissa ja saako lapsi harrastaa lastenkodissa asuessaan.

Opinnäytetyö on toteutettu kehittämistyönä, toiminnallisia tutkimusmenetelmiä soveltaen. Tässä kohtaa ei ole välttävää analysoida laadullisella tutkimuksella kerättyä aineistoa yhtä tarkasti ja jäsennellysti kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 57-58.) Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa työpajoihin osallistuneiden lasten määrä. Työpajoihin osallistui yhteensä 12 lasta. Ensimmäiselle työpajan toteutuskerralla lapsia osallistui kymmenen, toisella toteutus kerralla osallistui kahdeksan lasta ja viimeisellä toteutus kerralla lapsia osallistui vain kaksi. Tuloksissa huomioidaan vain näiden 12 eri lapsen mielipiteet, ideat ja näkemykset. Tuloksissa ei oteta huomioon muiden lastenkodissa asuvien lasten näkemyksiä tai ideoita. Tämän takia tuloksia ei voida pitää yleistävänä, sillä ne kertovat vain näiden 12 lapsen näkemyksen Teinilän lastenkodissa asumisesta. Kyseiset lapset ovat sijoitettuna Helsingin kaupungin lastensuojelulaitokseen. Kehittämistyön tuloksia ei voida rinnastaa keskenään muiden lastensuojelulaitoksien kanssa.

Tulokset työpajoissa olisivat saattaneet olla erilaisia, jos tämä olisi toteutettu jossain muualla päin Suomea. Tuloksiin vaikuttaa, myös aika ja ympäristö. Kehittämistyön tuloksia pystytään analysoimaan ja tulkitsemaan vasta myöhemmin, kun Tervetuloa Teinilään -esite vakiintuu käyttöön työyhteisössä. Esitteen käyttöön ottaminen ja vakiintuminen arkeen vie aikaa ja tästä syystä kehittämistyön kannalta ei pystytä tuloksia analysoimaan tai tulkitsemaan niin kattavasti, mitä oli toivottu.

Esitteen suunnitteluun haluttiin osallistaa lastenkodissa asuvia lapsia, sillä vain heidän kautaan saataisiin tietoa siitä, mitä valmiissa esitteessä tulisi olla. Näin esitteessä näkyy asiakaslähtöisyys. Yhdenvertaisuus näkyy esitteen suunnitteluvaiheessa eli työpajatoteutuksissa. Työpajatoteutuksissa mahdollistettiin kaikille turvallinen ja avoin ilmapiiri, ketään syrjimättä. Esitettä voi pitää mainoksena Teinilän lastenkodista, joten sen tulee antaa oikeanlaista tietoa lapsille ja mahdollisesti hänen huoltajilleen sekä työryhmälle. Esitteen on oltava edustavan näköinen. Näihin seikkoihin kiinnitettiin huomiota esitettä tehdessä. Esitteessä on pyritty huomioimaan lasten toiveet, jotka olivat värikäs ulkoasu ja malliltaan esitteen tulisi olla taitettava sekä käteen sopiva. Lapset toivoivat, myös kuvia esitteeseen eloisuutta tuomaan. Valmis esite on väriltään vihreä ja esitteen etusivulla on kuva lapsista, jotka ovat iloisia ja pitävät toisia käsistä kiinni. Esitteen takasivulla on, myös kaksi piirroskuvaa lapsista.

”Turvallinen ja toimiva arki” on vastaus tutkimuskysymykseen, joka on saatu sisällönanalyysimenetelmän avulla. Valmiissa esitteessä tämä on otettu huomioon. Esitteen takasivulle on kirjoitettu alustavaa tekstiä, joka puhuttelee lastenkotiin muuttavaa nuorta. Alustavan tekstin jälkeen tulee kymmenen yleisintä kysymystä, jotka on luotu lasten ideoiden ja mietteiden

pohjalta. Kysymykset on kirjoitettu puhekielellä, jolla on pyritty luomaan mielikuva asiakkaalle, että lapsi kysyisi ne aikuiselta. Vastaukset on kirjoitettu lämminhenkisesti sinä- muodossa.

6 Kehittämistyön tuotos ja arviointi

Kehittämistyön viimeinen osa muodostuu kehittämistyön arvioinnista. Työtä tulee arvioida koko kehittämisprosessin ajan, sillä arvioiminen kuuluu oppimisprosessiin (Vilkkä & Airaksinen 2003, 154). Kehittämistyön varsinaiset tulokset ja esitteen hyödyllisyys pystytään arvioida vasta, kun uusi esite otetaan käyttöön. Oletettavasti opinnäytetyöhön ei ehditä saada kattavaa ja lopullista arviointia esitteen käytöstä, mutta arviointia pystyttiin tekemään koko kehittämisprosessin ajan. Arvioinnin tehtävä kehittämistyössä oli toimia suunnan näyttäjänä. Arviointi mahdollisti palautteen saamisen kehittämistyöhön osallistuneilta lapsilta. Myöhäisessä vaiheessa arvioinnin kautta saatiin selville Teinilän lastenkodin työntekijöiden palaute valmiista esitteestä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 47.) Tässä luvussa käydään läpi esitteen ulkoasun arviointi, toimeksiantajan ja työntekijöiden palaute sekä eettisyys ja luotettavuus.

6.1 Esitteen ulkoasun arviointi

Aikaisempi Tervetuloa Teinilään -esite tarvitsee päivitystä ajan tasalle. Uudessa esitteessä on pyritty tuomaan esille toimeksiantajan ja lasten toiveita, näkemyksiä sekä mielipiteitä. Esitteestä on haluttu tuottaa mahdollisimman kevyt ja helposti lähestyttävä informaatiopaketti, jolla pystytään vastaamaan lapsen ja hänen perheensä tarpeisiin. Valmis esite luovutettiin lastenkodin johtajan käyttöön sähköisessä ja tulostusvalmiissa muodossa.

Alkuun oli suunniteltu, että esite toteutetaan Canva- ohjelman avulla. Canva-ohjelmassa oli valmis taitettava esitepohja. Esitteen kysymysten muotoutuessa huomattiin, että valmiin taitettavan esitepohjan tila ei riitä työhömmä. Tämän jälkeen päädyttiin yhdessä toimeksiantajan kanssa toteuttamaan esite Helsingin kaupungin pohjaan. Helsingin kaupungin pohjaan tutustua ilmeni useita haasteita. Helsingin kaupunki on määritellyt tarkasti tietyt säädökset ja asetukset, jota heidän pohjissaan tulee noudattaa. Lisäksi tulisi käyttää tiettyä fonttia, johon täytyi ostaa lisenssi sekä pohjia pystyisi muokkaamaan vain tietyn maksullisen sovelluksen kautta. Keskustelimme toimeksiantajan kanssa Helsingin kaupungin pohjien haasteista ja päädyimme keskustelun jälkeen kuitenkin toteuttamaan esitteen Canva- ohjelman avulla.

Esite (Liite 4, 5) toteutettiin Canva-ohjelman avulla. Esitteestä tuli kaksipuoleinen ja kooltaan A4 ja se on luotu pdf- muotoon. Tämä mahdollistaa sen, että esitettä voi tulostaa ja luontevasti antaa lapselle ja hänen läheisilleen tutustumiskäynnin yhteydessä. Esitteen kanssa on kuva nuorista henkilöistä ja otsikkona toimii ”Tervetuloa Teinilään”. Esitteen etusivulle on lisätty Helsingin kaupungin logo valkoisella pohjalla. Esitteen takasivulle on valittu kymmenen yleisintä kysymystä, jotka on tehty työpajoihin osallistuneiden lapsien ajatusten ja mietteiden pohjalta. Kysymykset on muotoiltu puhekielisiksi, sillä tarkoituksena oli saada lasten ääni näkyväksi esitteessä. Vastaukset on kirjoitettu lämminhenkisesti sinä- muodossa. Esitteeseen on lisätty piirroksuvia, jotka kiinnittävät lukijan huomion. Esitteen takasivulta

löytyy Teinilän lastenkodin osastojen yhteystiedot. Yhteystiedoissa on listattuna osastojen osoitteet, sähköpostit, vastaavan ohjaajan puhelinnumerot ja osastojen puhelinnumerot sekä lastenkodin johtajan puhelinnumero. Osastojen yhteystiedoista on jätetty työntekijöiden nimet pois vaihtuvuuden takia. Tämä mahdollistaa sen, että esitettä ei tarvitse heti päivittää.

Esitteen takasivulle yläreunaan on kirjoitettu teksti, joka alustaa kysymyksiin. Tekstiin on valikoitu pääteemat kysymyksistä eli koulunkäynti, läheiset, kaverisuhteet ja harrastukset. Tämän jälkeen esitteessä on tila kymmenelle kysymykselle ja kysymysten vastauksille. Esitteen valitut kymmenen kysymystä on muotoiltu työpajoihin osallistuneiden lasten ideoita, mielteitä ja ajatuksia hyödyntäen. Kysymyksiä toimii esimerkiksi, ”Saanko käydä koulua?”, ”Kuka mun asioita hoitaa?”, ”Onko mulla oma huone?”, ”Keitä muita kanssani asuu?” ja ”Onko mulla kotiintuloaikoja?”. Kysymyksiin on vastattu Teinilän lastenkodin näkökulmasta selkeästi, mutta lämminhenkisellä kirjoitustavalla. Esitteessä on käytetty vain yhtä fonttia. Tällä on pyritty tekemään lopputuloksesta mahdollisimman rauhallinen. Kysymykset on tummennettu ja näin ne luovat kontrastia ulkonäössä sekä toimivat väliotsikkoina tekstille. Esitteen etusivulle valitussa kuvassa on nuoria henkilöitä, jotka hymyilevät ja pitävät toisiaan käsistä kiinni. Tämä luo lukijalle tunteen yhteenkuuluvuudesta.

Esitteeseen on valittu tarkoituksella neutraalit värit. Vihreän sävyä on käytetty pohjana esitteelle ja fontin värin valikoitui mustaksi. Vihreä kuvastaa pirteyttä ja rauhallisuutta. Valkoinen väri kuvastaa puhtautta ja ylläilyä. Esitteessä on käytetty valkoista väriä korostamaan tiettyjä asioita, kuten yhteystietoja. Esitteen otsikko ja Helsinki logo ovat valkoisella värillä, että ne eivät hukkuisi etusivulla olevaan kuvaan. Yhteystietojen ympärille on luotu valkoisella värillä raamit. Valkoisella värillä on tehty pieniä palloja toisen piirroskuvan ympärille, jotta kuva kiinnittäisi paremmin lukijan huomion. Piirroskuvat elävöittävät esitettä ja kiinnittävät lukijan huomion. (Lammi 2009, 74.)

6.2 Toimeksiantajan ja työntekijöiden palaute

Palautekysely tehtiin Google Forms -kyselomakkeella (Liite 8), joka lähetettiin Teinilän lastenkodin osastojen sähköposteihin. Työntekijät pystyivät antamaan palautetta valmiista esitteestä Google Forms -kyselylomakkeen avulla. Sähköinen palautelomake mahdollisti sen, että palaute saatiin suoraan kirjallisena talteen. Lomakkeeseen vastaaminen oli anonymista.

Kyselomakkeessa oli neljä kysymystä: ”Mikä esitteen ulkoasussa on onnistunutta?”, ”Mikä esitteen sisällössä on onnistunutta?”, ”Jäikö esite mielestäsi kaipaamaan jotakin?” ja ”Hyödynnäisitkö esitettä uuden asiakassuhteen alkaessa?”. Vastauksia saatiin yhteensä 15. Jokaisessa vastauksessa esille nousi esitteen ulkoasuun valitut rauhalliset ja neutraalit värit. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli tyytyväisiä esitteen ulkonäköön ja kokonaisuuteen. Esite koettiin selkeänä ja helppolukuisena. Vastajat kokivat, että kysymykset olivat juuri niitä, joita nousee esille tutustumiskäynnillä. Esitteen sisällöstä nostettiin esiin se, kuinka kysymykset oli

kirjoitettu nuoren äänellä. Selkeät kysymykset ja vastaukset saivat paljon positiivista palautetta vastaajilta.

Kehitysehdotukseksi esitteeseen toivottiin, että osoitteet olisivat alleviivattuja. Tämä erottaisi osoitteet paremmin pohjasta. Toinen kehitysehdotus liittyi esitteen esillepanon pituuteen. Palautteessa nostettiin esille se että, kysymykset olisi voinut jakaa kahdelle sivulle. Muut vastaajat kokivat, että esitteessä oli kaikki olennainen ja tärkeä tieto. Jokainen vastaaja hyödyntäisi esitettä uudessa asiakassuhteessa.

Opinnäytetyötä tekemisen aikana oli mahdollisuus antaa kehittämisidea toimeksiantajalle kommentoitavaksi. Tämä mahdollisti uuden näkökulman saamisen työhön ja samalla pystyttiin hyödyntämään toimeksiantajan arvokasta asiantuntijuutta. Lapsilta, jotka osallistuivat työpajoihin, saatiin palautetta työpajojen aikana. Lasten palautteessa korostui toive taittavasti ulkoasusta, värikkydestä ja kuvista. Myöhemmin esitteen käyttöönoton aikana on mahdollista kerätä lapsilta ja aikuisilta enemmän palautetta esitteestä. Palautteen avulla toimeksiantaja voi muokata esitettä.

Valmiista esitteestä saatiin paljon positiivista palautetta. Toimeksiantaja oli tyytyväinen esitteen lopputulokseen. (liite 9.) Toimeksiantaja koki, että esite tukee lapsen ja vanhemman ensimmäistä tapaamista lastenkodin työntekijöiden kanssa. Tutustumiskäynti voi olla jännittävä niin lapsen kuin vanhempien näkökulmasta. Esitteeseen on koottu lastenkodin arkea kuvaavia perusasioita, jotka usein mietityttävät asiakkaita. Toimeksiantaja oli erityisen yllätynyt ja iloinen siitä, että työpajoihin osallistui useampi Teinilän lastenkodissa asuva lapsi. Yhteistyötä toimeksiantaja kuvaili sujuvaksi opiskelijoiden kanssa.

6.3 Eettisyys ja luotettavuus

Vilka 2021 luonnehtii, että tutkimusetiikka kulkee läpi tutkimusprosessin ideointivaiheesta tutkimustulosten tiedottamiseen. Tutkijat noudattavat tutkimusta tehdessään tutkimusetiikkaa, joka on hyvä tieteellinen tapa. Tutkimusetiikka määrittää yleisesti sovitut säännöt ja käytännöt suhteessa rahoittajiin, kollegoihin, tutkimuskohteeseen, toimeksiantajiin ja suureen yleisöön. Hyviin tieteellisiin käytäntöihin kuuluu, että tutkimustyötä tekevien osapuolten on noudatettava eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä. Työn eettisyyttä ja luotettavuutta lisää teoria tiedon luotettavuus ja laajuus sekä tuloksien esittäminen aidosti ja niitä muuttamatta. Opinnäytetyö mahdollistaa vanhan tiedon hyödyntämisen päivittämällä vanhan esitteeseen ajan tasalle. Kehittämistyöhön tuodaan uutta tietoa, kun osallistetaan lapsia esitteen tekemiseen ja kuulemaan heidän ajatuksiaan. Tutkimuksen tulee tuottaa uutta tietoa tai sen avulla voidaan esittää, miten vanhaa tietoa voidaan hyödyntää tai yhdistellä. (Vilka 2021, 41-42.)

Kehittämistyö ei ole tieteellinen tutkimus, mutta tätä tehdessä on sovellettu hyvän tieteellisen tutkimuksen periaatteita. Opinnäytetyössä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä, mikä näyttäytyy rehellisyytenä, tarkkuutena ja huolellisuutena. Opinnäytetyössä tutkimusmenetelmät, tiedonhankinta ja kehittämismenetelmät ovat eettisesti kestäviä. Työn viestintä ja raportointi on avointa eli lähteisiin viitataan asianmukaisesti ja muiden tekemää työtä arvostetaan. Opinnäytetyö suunnitellaan huolellisesti ja se toimii varsinaisen opinnäytetyön pohjana. Toimeksiantaja on ilmaistu selkeästi ja sitä koskeva tietoa on kirjoitettu kunnioitettavasti. Toimeksiantajan kanssa on laadittu tarvittava sopimus opinnäytetyöstä ja siihen liittyvästä yhteistyöstä. Hyviin tieteellisiin käytäntöihin ei kuulu tiedon vääristely, sepittäminen, anastaminen tai plagiointi ja tätä on noudatettu opinnäytetyö prosessin aikana sekä valmiissa opinnäytetyössä.

Opinnäytetyö prosessin aikana on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvä tieteellinen käytäntö varmistaa, että tutkija on rehellinen, huolellinen ja tarkka tutkimustyötä tehdessään sekä tutkimustulosten esittäessä. Opinnäytetyössä on käytetty tarkkoja ja huolellisesti valikoituja lähteitä sekä kirjallisuutta. Lähteiden valinnassa on otettu huomioon kriittinen ajattelu, lähdetiedon alkuperä ja lähteiden ikä. Lähteiden valintaan vaikutti, myös lähdetiedon uskottavuus ja tekijän tunnettavuus. Lähdeviitteet on tehty asiallisesti ja oikealla tavalla. Tämä tukee hyvää tieteellistä käytäntöä. Toteutettaessa Helsingin kaupungille opinnäytetyötä täytyy hakea tutkimuslupa. Tutkimusluvan saaminen tuki opinnäytetyön luotettavuutta. (Vilka 2021, 45.).

Kehittämistyö toteutettiin anonyymisti. Osallistuminen työpajoihin oli vapaaehtoista ja sen sai keskeyttää koska vain. Osallistuneiden tuli täyttää suostumusasiakirja. Kehittämistyön toteutuksen kannalta ei ole tarvetta käsitellä tai kerätä osallistuneilta arkaluonteisia- tai henkilötietoja. Toimeksiantaja oli tietoinen siitä, että kehittämistyötä varten ei tulla keräämään osallistujien arkaluonteisia- tai henkilötietoja. Henkilötieto tarkoittaa henkilön ominaisuuksiin ja elinolosuhteita kuvaavia merkintöjä, joista voi tunnistaa hänet tai hänen perheensä. Arkaluonteiseksi tiedoksi voidaan määritellä muun muassa henkilön etninen alkuperä, terveydentila, sairaus, vamma, henkilön sosiaalihuollon tarve, henkilön saamat tukitoimet, sosiaalihuollon palvelut tai etuudet. Laadullisen tutkimusaineiston arkistoinnissa ei saisi säilyttää henkilötietoja ja muita sellaisia tietoja, mistä voidaan henkilöt tunnistaa. (Vilka 2006, 59, 60, 63.) Työpajoihin osallistuneiden lasten vuorovaikutusta ja toimintaa havainnointiin työpajojen aikana.

Tutkimusetiikka edellytti selvittämään sen, miten tutkimusaineistoa säilytetään kehittämistyöprosessin aikana. Tutkimusaineistojen säilyttäminen on tutkimuksen tekijän vastuulla ja sillä varmistetaan se, että aineistot eivät joudu väriin käsiin missään vaiheessa prosessia eikä prosessin jälkeen. (Vilka 2021, 47.) Kehittämistyön aineistoja säilytettiin työprosessin aikana opinnäytetyötä tehneiden opiskelijoiden henkilökohtaisilla tietokoneilla. Oppimispäiväkirja

toteutettiin henkilökohtaisille tietokoneille ja opiskelijat huolehtivat siitä, että oppimispäiväkirjaa ei lue muut kuin opinnäytetyötä tekevät opiskelijat. Opinnäytetyön valmistuttua tuhoettiin kaikki kerätty materiaali, joka liittyi opinnäytetyöhön.

Luotettavuutta tarkastellessa täytyy ottaa huomioon työpajoihin suunniteltu ajankäyttö ja toteutunut ajankäyttö työpajoissa. Työpajat ja niihin käytetty aika oli suunniteltu etukäteen. Arvio oli, että lapset jaksaisivat keskittyä työskentelemään tehokkaasti työpajoissa noin kahden tunnin ajan. Ensimmäinen ja toinen työpaja olivat kestoiltaan noin kaksi tuntia ja kolmas eli viimeinen työpaja oli kestoiltaan lyhyin, noin 1.5 tuntia. Ensimmäisen ja toisen työpajan aikana lapset jaksoivat koko kahden tunnin ajan keskittyä työskentelyyn. Tähän vaikutti varmasti se, että työskentely oli alkuvaiheessa ja uutta. Viimeisessä työpajassa näkyi kato osallistujissa ja ajankäytössä.

Luotettavuuteen vaikuttaa se, että tutkimuskohde (lapset) ja tulkittu materiaali (havainnot lapsista) ovat yhteensopivia. Luotettavuuteen vaikuttaa negatiivisesti epäolennaiset ja satunnaiset tekijät, kuten keskittymisen herpaantuminen tai oma mieliala. Luotettavuuden kriteerinä voidaan pitää tutkijaa itse ja hänen rehellisyyttänsä. Arvioinnin kohteena ovat tutkijan tekemät teot, ratkaisut ja valinnat. Jokainen työvaihe ja valinta on täytynyt perustella kehittämistyössä. (Vilkkä 2021, 197.)

7 Pohdinta

Opinnäytetyönä toteutettu kehittämistyö oli opettava. Prosessin aikana ilmeni haasteita esitteen toteutuksessa. Esite saatiin toteutettua lopulta Canva- ohjelman avulla ja esitteen lopputuloksesta tuli mieluinen. Yhteistyö toimeksiantajan kanssa oli antoisaa ja sujuvaa. Yhteydenpito oli helppoa ja nopeaa. Lastenkodin johtaja osallistui työpajoihin ja halusi olla läsnä lasten kanssa.

Kehittämistyötä tulee arvioida koko kehittämisprosessin ajan, sillä arvioiminen kuuluu oppimisprosessiin. Arviointi kohdistuu, myös työn teoreettiseen viitekehykseen, tavoitteisiin, työpajatoimintaan ja valmiiseen tuotokseen eli esitteeseen. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 154.) Kehittämistyön tavoitteena oli tarjota esitteen kautta tietoa lastenkodin arjesta lastenkotiin muuttavalle lapselle ja hänen huoltajallensa. Tarkoituksena oli päivittää entinen Tervetuloa Teinilään -esite ajan tasalle ja osallistaa lastenkodissa asuvia lapsia esitteen suunnitteluun. Esite on kehitetty lapsille, joten parhaita asiantuntijoita heidän asioissaan ovat he itse. Tavoitteiden osalta koemme onnistuneemme, vaikka varsinaiset kehittämistyön tulokset pystytään arvioida vasta, kun uusi esite on ollut käytössä jonkun aikaa. Uusi esite on päivitetty ajan tasalle ja valmiissa työssä näkyy sekä kuuluu lasten ääni.

Monipuolinen teorian tiedon löytäminen työlle oli haastavaa. Lastensuojelu on laaja käsite, jossa on paljon alakäsitteitä. Tämän tiivistäminen opinnäytetyömme tietoperustaan osoittautui haastavaksi. Tietoa löytyi paljon, mutta sen rajaaminen kehittämistyön kannalta oli vaikeaa. Teoriatietoa luettaessa alkoi pikkuhiljaa muodostumaan tietyt pääteemat teoreettiselle viitekehykselle: lastensuojelu toimintaympäristönä, lastensuojelua ohjaavat lait ja sopimukset sekä sijaishuolto. Toimeksiantaja esitti toiveen kehittämistyönprosessille, että siinä otettaisiin huomioon osallisuus ja asiakaslähtöisyys. Näin asiakaslähtöisyydestä, osallisuudesta ja yhdenvertaisuudesta muodostuikin esitteen tekoa ohjaavat käsitteet.

Työpajojen toteutuksessa havainnointi tiedonkeruun menetelmänä osoittautui haastavaksi. Osallistuva havainnointi oli antoisaa ja opettavaa, mutta haasteeksi siinä muodostui keskittyminen havainnointiin. Työpajojen toteutuksien aikana saattoi helposti keskittyminen herpaantua havainnoinnista. Toisena haasteena oli se, että kuinka paljon meidän läsnäolomme vaikutti lasten työskentelyyn. Lasten kanssa keskusteleminen oli mielenkiintoista ja rikastuttavaa. Havainnoinnin avulla saatiin lapsista paljon tietoa, mutta tiedon rajaaminen oli haastavaa. Havainnot kirjattiin oppimispäiväkirjaan. Oppimispäiväkirjan käyttö tuki havainnointia, sillä sinne oli helppo jäsentää omia havainnointeja työpajoista. Kehittämistyön tuloksien analyysin osalta ilmeni haasteita menetelmän valinnassa. Varsinaisia tuloksia ei pystytäkään kehittämistyönprosessin aikana näkemään ja analysoimaan. Jouduimme mukailemaan työpajoista saatujen tulosten pohjalta aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää. Sisällönanalyysimenetelmän avulla saatiin tutkimuskysymykseen vastaus ”Turvallinen ja toimiva arki”.

Turvallinen ja toimiva arki on haluttu tuoda näkyviin valmiissa esitteessä kysymysten ja vastausten avulla.

Esitteen toteutuksen vaiheessa ilmeni haasteita. Esite oli tarkoitus toteuttaa Canva- ohjelman avulla taitettavaan pohjaan, mutta taitettavan pohjan tila oli rajallinen. Tämän jälkeen oli tarkoitus toteuttaa esite Helsingin kaupungin taitettavaan pohjaan, mutta siinä ilmeni haasteita pohjan muokkaamisessa. Lopulta päädyttiin toteuttamaan esite Canva- ohjelman avulla kaksipuoleiselle A4- pohjalle.

Tulevaisuutta ajatellen esite on oiva tuote, jota toimeksiantaja voi kehittää eteenpäin. Esitteessä olevaa tietoa, värimaailmaa ja kuvia voi muokata tilanteiden muuttuessa. Kehitteidena voidaan miettiä, että jos lastenkodissa asuvat lapset saisivat itse osallistua esitteen ulkoasun toteutukseen. Esite voitaisiin silloin päivittää kokonaan heidän näköisekseen.

Opinnäytetyötä tehdessämme huomasimme, kuinka laaja-alaisesti lapsella on tarve saada tietoa uudesta sijoituspaikasta. Lapsille nousi esille kysymyksiä esimerkiksi harrastuksista, ja läheisten tapaamisista. Opinnäytetyötä tehdessä oli tärkeää, että lapset tulivat kuulluksi. Sosionomin koulutuksessa on tärkeää huomioida asiakasryhmät, joilla ei välttämättä ole mahdollisuutta saada ääntään kuuluviin.

Työskentelymenetelmä Learning café oli todella opettavainen, ja opimme työskentelemään työpareina sekä ohjaamaan ryhmiä. Työpajatyöskentely opetti ajankäytön hallintaa, ja suunnitelmallisuutta. Opinnäytetyön tekeminen vahvisti vuorovaikutuksellista asiakastyötä, joka on tärkeä osa sosionomin työkenttää. Learning café työskentely auttoi meitä ymmärtämään, kuinka tärkeää on kuunnella aidosti lasten mielipiteitä ja osallistaa heitä. Opinnäytetyö vahvisti tietotaitoamme lastensuojelua ohjaavista laista, sekä säädöksistä. Ammatillinen kehitys ja kasvu näkyi myös esitettä tehdessä. Halusimme tehdä esitteen eettisesti ja hyvän tavan mukaisesti. Opinnäytetyön sekä esitteen tekeminen vahvistivat itseohjautuvuutta. Suunnitelimme työpajat sekä esitteen itsenäisesti.

Opinnäytetyöprosessi kesti kaiken kaikkeaan noin 11 kuukautta. Nämä kuukaudet koostuivat monenlaisista eri tuntemuksista, esimerkiksi epätoivon sävyttämistä hetkistä aina onnistuneisiin inspiroinnin värittämiin kirjoittamiskertoihin. Isoimpina haasteina opinnäytetyöprosessi ilmeni teorian tiedon löytäminen, ajanhallinta kahden kolmivuorotyötä tekevän opiskelijan työn ja opinnäytetyön välillä. Aikataulujen sovittaminen yhteen tuntui välillä mahdottomalta, mutta onneksi pystyimme löytämään sopivan raon opinnäytetyölle. Toisaalta näiden kompastuskivien ylitsepääseminen opetti paljon. Toimeksiantajan tarjoama tuki oli opinnäytetyöprosessin edistymisen kannalta merkittävässä osassa.

Lähteet

Painetut

Bardy, M. 2013. Lastensuojelun ytimessä. 4. uudistettu painos. Tampere: Juvenes print.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Juvenes Print.

Kupias, P. 2007. Kouluttujana kehittyminen. Helsinki: Yliopistopaino.

Laitinen, M., & Pohjola, A. 2010. Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.

Lammi, O. 2009. Vaikuta visuaalisesti. 1. WSOYpro. Jyväskylä.

Mönkkönen, K. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma pro.

Saastamoinen, K. 2020. Lapsi sijaishuollossa yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamistoi-
menpiteet. 2. uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Sudenlehti, J. & Uusitalo, I. 2018. Tulevaisuuden lastensuojelu. Viljandi: Print Best.

Vilkkä, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.

Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Vilkkä, H. & Airaksinen, t. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sähköiset

Helsinki 2020. Toiminta-ajatus. Viitattu 12.3.2021. <https://www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkosittain/lastensuojelu/lastenkodit-perhehoito/lastenkodit/teinila/toiminta-ajatus>

Innokylä 2021. Learning café eli oppimiskahvila. Viitattu 12.3.2021. <https://innokyla.fi/fi/ty-okalut/learning-cafe-eli-oppimiskahvila>

Isola, A. M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Viitattu 15.05.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Itsemääräämisoikeuden toteutuminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa palveluissa: lastensuojelussa, vammaispalveluissa, mielenterveyspalveluissa ja päihdehuollossa 2013. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Viitattu 26.3.2021. https://www.valvira.fi/documents/14444/22511/Selvityksia_1_2013.pdf

Lapsen oikeudet 2021. Kun lapsen oikeuksia loukataan. Viitattu 17.5.2021. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/kun-lapsen-oikeuksia-loukataan/>

- Lapsen oikeudet 2021. Lapsen oikeuksien sopimus turvaa lasten ihmisoikeudet. Viitattu 17.5.2021. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoi-keudet/>
- Lapsen oikeudet 2021. Sopimuksen yleisperiaatteet. Viitattu 17.5.2021. <https://www.lapsen-oikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoi-keudet/sopimuksen-yleisperiaat-teet/>
- Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 13.3.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2007/20070417>
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812. Viitattu 16.5.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#L2P4>
- Lastensuojelun keskusliitto 2019. Sijaishuollon omavalvonnassa tulisi kuulla nuoria ja käyttää heille ymmärrettävää kieltä. Viitattu 4.5.2021. <https://www.lskl.fi/tiedotteet/sijaishuollon-omavalvonnassa-tulisi-kuulla-nuoria-ja-kayttaa-heille-ymmarrettavaa-kielta/>
- Lastensuojelun keskusliitto 2016. Rajapinnoilla. Lapsen erityisten tarpeiden huomioiminen sijaishuoltoajan valinnassa. Viitattu 16.5.2021. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Rajapinnoilla1.pdf>
- Laki lastensuojelulain muuttamisesta 542/2019. Viitattu 10.3.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190542>
- Näin teen loistavan esitteen 2008-2012. Itä-Suomen Yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut Aducate. Viitattu 14.3.2021. https://www.oppi.uef.fi/aducate/projektit/tyovoimava-raaja2/wp-content/uploads/2011/11/onnistunut_esiteA4.pdf
- Omavalvontasuunnitelma Teinilän lastenkoti 2017. Helsingin kaupunki sosiaali- ja terveysvirasto. Helsinki. Viitattu 12.3.2021. <https://www.hel.fi/static/sote/lapsiperheet/omavalvontasuunnitelmat/omavalvonta-teinila.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2021. Lastensuojelu. Viitattu 12.3.2021. <https://stm.fi/lastensuojelu>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Lastensuojelun laatusuositus. Viitattu 16.5.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161862/STM_2019_8_J_Lastensuojelun_laatusuositus.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Teinilän omavalvontasuunnitelma 2021. Helsinki. Viitattu 12.3.2021. <https://www.hel.fi/static/sote/omavalvontasuunnitelmat/peso/teinilan-lastenkoti.pdf>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021e. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen oikeudet sijaishuollossa. Viitattu 12.3.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/hoito-ja-kasvatus-sijaishuollossa/lapsen-oikeudet-sijaishuollossa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021b. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen osallisuus. Viitattu 14.05.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuoltoon siirtyminen ja yhteistyö vanhempien kanssa. Viitattu 18.5.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltoon-siirtyminen-ja-yhteistyo-vanhempien-kanssa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021b. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelulaitokset. Viitattu 27.10.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021c. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuolto. Viitattu 12.3.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuollonmuodot. Viitattu 12.3.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021d. Lastensuojelun käsikirja. Sijaishuoltopaikan valinta. Viitattu 12.3.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltopaikan-valinta>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021f. Yhdenvertaisuus. Viitattu 15.05.2021. <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/palvelujen-jarjestaminen/yhdenvertaisuus>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. [Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi | Ellibs Lukuohjelma \(ellibslibrary.com\)](https://www.ellibslibrary.com)

Unicef 2021. Lapsen oikeuksien sopimus- koko teksti. Viitattu 17.5.2021. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Kuvat

Kuva 1: 18.8. Työpajan tuotokset	20
Kuva 2: 18.8. Työpajan tuotokset	21
Kuva 3: 25.8. Työpajan tuotokset	22
Kuva 4: 25.8. Työpajan tuotokset	22

Kuviot

Kuvio 1: Prosessikaavio	13
-------------------------------	----

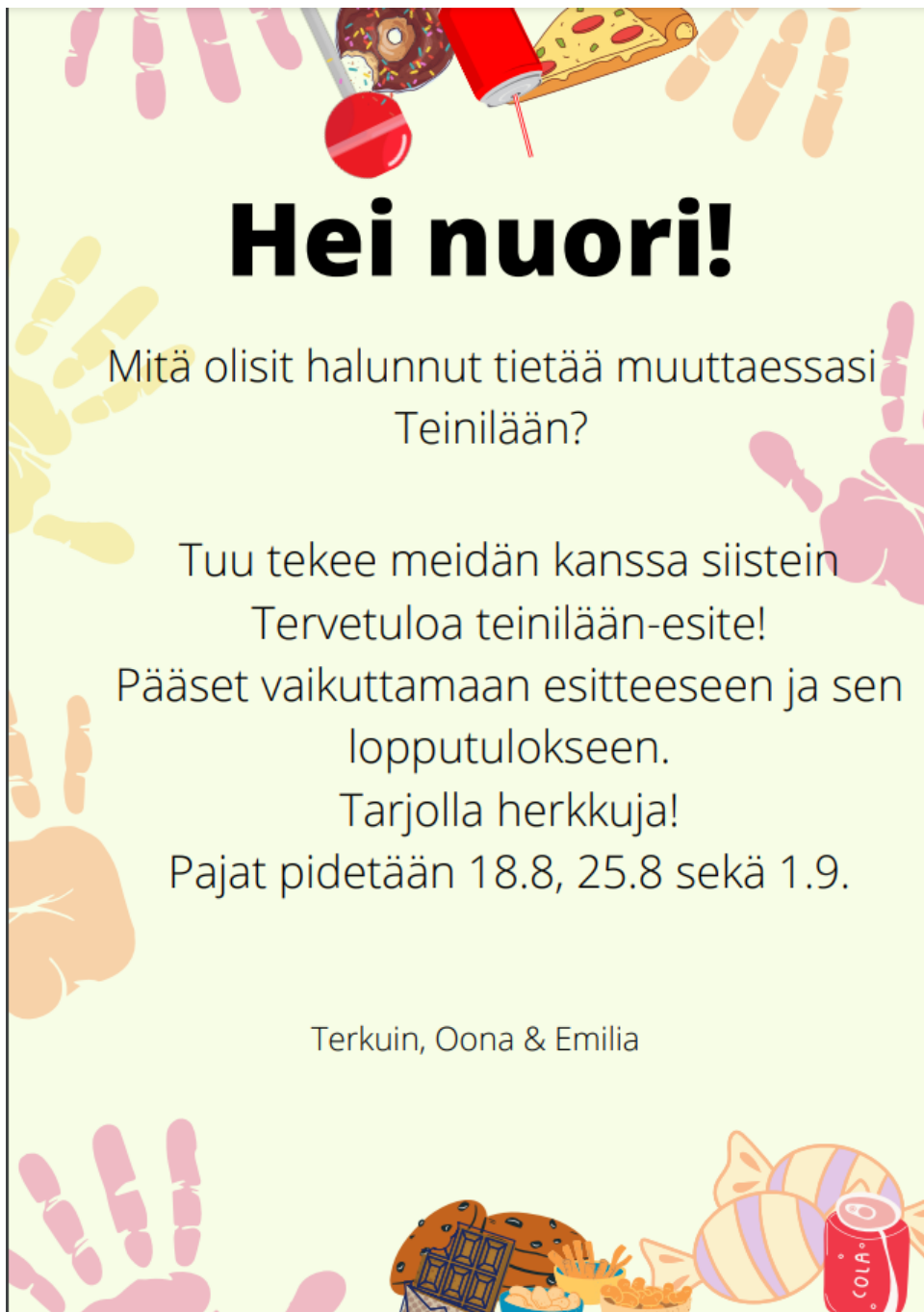
Taulukot

Taulukko 1: Aineiston pelkistäminen eli redusointi	24
Taulukko 2: Sisällönanalyysin eri vaiheet	25

Liitteet

Liite 1: Havainnointipäiväkirjan mallisivu.....	40
Liite 2: Mainos työpajoista	41
Liite 3: Suostumusasiakirja.....	42
Liite 4: ”Mitä sä mietit muuttaessasi Teinilään?” -Alkuperäisten ilmaisujen pelkistäminen...	44
Liite 5: ”Mitä toivoisit esitteeseen?” -Alkuperäisten ilmaisujen pelkistäminen	45
Liite 6: Tervetuloa Teinilään -esite, etusivu.....	47
Liite 7: Tervetuloa Teinilään -esite, takasivu	48
Liite 8: Google Forms -kyselylomake	49
Liite 9: Toimeksiantajan palaute opinnäytetyöprosessista	50

Liite 2: Mainos työpajoista

Hei nuori!

Mitä olisit halunnut tietää muuttaessasi
Teinilään?

Tuu tekee meidän kanssa siistein
Tervetuloa teinilään-esite!
Pääset vaikuttamaan esitteeseen ja sen
lopputulokseen.
Tarjolla herkkuja!
Pajat pidetään 18.8, 25.8 sekä 1.9.

Terkuin, Oona & Emilia

Liite 3: Suostumusasiakirja

OSALLISTUJAN SUOSTUMUSASIAKIRJA

18.8.2021

Minua on pyydetty osallistumaan opinnäytetyön toteutukseen ”Tervetuloa Teinilään- esite sijaishuollon asiakkaille” työpajatoimintaan, jonka tarkoituksena on vastata kysymyksiin, joita lapsilla ja perheellä voi nousta sijoituspaikasta ja sen käytännöistä. Esitteen on tarkoitus toimia lastenkotiin muuttavalle nuorelle oppaana. Esitteeseen on koottu kattavasti tietoa lastenkodin arjen struktuurista ja itsemääräämisoikeudesta sekä lastenoikeuksista. Valmis opinnäytetyö tullaan esittämään Laurean ammattikorkeakoulussa ja tallennetaan Theseus tietokantaan.

Olen lukenut tutkimusta koskevan tiedotteen ja saanut mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä ja keskustella niistä. Tunnen saaneeni riittävästi tietoa oikeuksistani, työpajojen tarkoituksesta ja siihen osallistumisesta sekä työpajoihin osallistumisen hyödyistä ja mahdollisista riskeistä.

Tiedän, että työpajatoimintaan osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä työpajoihin osallistumisesta ja myöhemmin halutessani myös syytä ilmoittamatta keskeyttää osallistumiseni tai peruuttaa suostumukseni. Kieltäytymiseni, osallistumisen keskeyttäminen tai suostumukseni peruuttaminen eivät vaikuta mitenkään mahdollisesti asiakkuuteeni tai palvelujen saantiin nyt tai tulevaisuudessakaan. Jos päätän peruuttaa suostumukseni tai osallistumiseni työpajoihin tai se keskeytyy jostain muusta syystä, keskeyttämiseen mennessä kerättyjä tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa. Tiedän, että työpajojen aikana osallistuvasta havainnoista esiin nousseet havainnot käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta ulkopuolisille sekä kaikki havainnot hävitetään työpajojen valmistuttua suostumukseni mukaan.

Yhteyshenkilö, mikäli haluan keskeyttää osallistumiseni työpajatoimintaan:

Päivi Tuominen

Paivi.j.tuominen@hel.fi

09 3105 2441

Suostun osallistumaan työpajatoimintaan

Kyllä ___ Ei ___

Paikka _____

Aika

Osallistujan nimi _____

Osallistujan allekirjoitus

Liite 4: ”Mitä sä mietit muuttaessasi Teinilään?” -Alkuperäisten ilmaisujen pelkistäminen

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
”Hyväksytäänkö minut”	Hyväksyntä
”Haluaako kukaan olla minuun tekemisissä”	Yhdessäolo
”Onko tervetullut?”	Tervetullut olo
”Miten otetaan vastaan?”	Vastaanotto
”Saanko kavereita”	Kaverit
”Saako huonekaluja”	Huonekalut
”Saako oman huoneen sisustaa?”	Sisustaminen
”Kelasin et on oma vessa ja suihku”	Peseytymistilat
”Oonko täällä 18v. asti?”	Sijoituksen kesto
”Jännitti”	Jännittäminen
”5/5 mesta”	Mielipide
”Innolla odottaminen”	Innostus
”Ajatukset olivat ensin pahemmat kuin mitä sitten olikaan”	Helppotus
”Mitä mä ees teen täällä oikeesti”	Kyseenalaistaminen
”Kuinka tiukat säännöt?”	Säännöt
”Ohjaajien näkeminen/tutustuminen”	Ohjaajat
”Luulin että paljon vanhempia lapsia”	Muut nuoret

Liite 5: ”Mitä toivoisit esitteeseen?” -Alkuperäisten ilmaisujen pelkistäminen

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
”Saako mennä yökylään?”	Yökyläily
”Saako nähdä sisaruksia?”	Sisarusten tapaaminen
”Saako tulla käymään kavereita osastolle/läheiset?”	Läheisten vierailut
”Osastojen säännöt”	Säännöt
”Kotiintuloajat”	Kotiintuloajat
”Saako käydä ulkona”	Ulkoilu
”Mitkä on kotiintuloajat”	Kotiintuloajat
”Onko koulua pitääkö vaihtaa koulua”	Koulun vaihtaminen
”Koulu ja sen jatkuminen”	Koulun jatkuminen
”Saako hygis juttuja?”	Hygieniatuotteet
”Vaatteet/omaisuus miten saan uusia vaatteita?”	Vaatteet
”Saako rahaa vaatteisiin, kenkiin, hygieniaraha”	Tarvehankinnat
”Paljonko on viikkoraha?”	Viikkoraha
”Ruokailu, onko hyvää ruokaa”	Hyvää ruokaa
”Onko vanhanaikaista ruokaa”	Vanhanaikainen ruoka
”Toiveruoka”	Toiveruoka
”Saako olla oma itsensä?”	Olla oma itsensä
”Miten ollaan” Miten olla	Miten olla
”Itsenäistyminen itsenäistävät asunnot”	Itsenäistyminen
”Retket?”	Retket
”Onko mitään retkiä?”	Retket

"Harrastukset"	Harrastukset
"Turvallisuusvartija, erkkä"	Turvallisuus
" Yksityisyys"	Yksityisyys
"Onko yhteiset huoneet?"	Jaetut huoneet
"Onko omat huoneet"	Oma huone
"Kerrotaanko mun asioista muille ohjaajille/nuorille?"	Salassapito

Liite 6: Tervetuloa Teinilään -esite, etusivu

Liite 7: Tervetuloa Teinilään -esite, takasivu

Muutto lastenkotiin on iso muutos, mutta moni asia pysyy kuitenkin ennallaan. Teinilässä haluamme tukea sinua mahdollisimman normaaliin arkeen, johon voi kuulua koulunkäynti, yhteys perheeseen ja muihin läheisiin, harrastukset sekä kaverisuhteet. Tähän esitteeseen olemme koonneet nuorten kanssa yleisemmät kysymykset ja vastaukset joita sinulle voi tulla mieleen muuttaessasi Teinilään.

Saanko käydä koulua? Pitääkö mun vaihtaa koulua?

Koulunkäynti on tärkeää ja tuemme sinua suoriutumaan oppivelvollisuudestasi. Lastenkodissa asumisen aikana voi olla myös ajankohtaista miettiä tai suorittaa jatko-opintoja. Tuemme sinua kaikissa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa ja autamme onnistumisissa. Muutettuaan Teinilään moni lapsi jatkaa vanhassa koulussaan, mutta koulun vaihto voi tulla kyseeseen joissain tilanteissa.

Onko mulla kotiintuloaikoja?

Ilman muuta! Kotiintuloajat sovitaan kanssasi. Kotiintuloaikaan vaikuttaa mm. sinun ikäsi. Haluamme tukea kaikkia lapsiamme normaaliin arkityöni, johon kuuluu esimerkiksi riittävä määrä yöunta.

Pääsenkö viikonlopuksi kotiin? Saako kaverit tai läheiset tulla käymään osastolla?

Haluamme tukea sinun ja läheistesii välistä yhteyttä. Mahdollisuuksien mukaan voit käydä kotona –kotihaarjoittelusta sovitaan yhdessä sosiaalioyöntekijän kanssa. Teinilään saat kutsua kyläilemään sekä läheisiisi että kavereitasi.

Saanko harrastaa?

Tottakai saat! Etsitään sinulle mielenkiintoinen harrastus yhdessä ohjaajan kanssa. Lisäksi sinulla on mahdollisuus myös muihin mukaviin vapaa-ajan viettotapoihin kanssamme.

Minkälaiset säännöt lastenkodissa on?

Yhteiset säännöt, joihin sekä sinä että me aikuiset sitoudumme, luovat turvallisuutta. Teinilän lastenkodissa sinulla on oikeuksia, mutta myöskin velvollisuuksia. Sinun kanssasi käydään läpi yhteisesti sovituuja toimintatapoja ja osastoarjen aikatauluja.

Kuka mun asioita hoitaa?

Sinulle nimetään kaksi omaohjaajaa, jotka huolehtivat erityisesti sinun asioista. Lisäksi myös kaikki osaston aikuiset pitävät huolta sinusta ja huolehtivat että arki sujuu. Lisäksi sinun sosiaalioyöntekijäsi hoitaa sinua koskevia asioita.

Puhutaanko mun asioista muille lapsille?

Ei puhuta. Voit luottaa siihen, että kunnioitamme sinun omia asioita, emmekä kerro näistä muille.

Onko mulla oma huone?

Sinulla on oma huone, jota saat sisustaa mieleiseksesi. Oma huoneesi on omaa tilaasi, ja kunnioitamme sinun rauhaasi. Huolehdimme myös siitä, että muut lapset eivät tule sinun huoneeseesi ilman lupaa.

Keitä muita kanssani asuu?

Jokaisella osastolla asuu seitsemän eri-ikäistä lasta. Lastenkodin lapset muodostavat oman yhteisönsä ja joidenkin kanssa sinulla voi syntyä pitkäaikaisiakin ystävyysuhteita.

Saanko viikkorahaa osastolla?

Kyllä! Viikkorahat määrättyvät ikäsi mukaan. Lisäksi vastaamme myös muista elämiseen liittyvistä kustannuksista, kuten tarvittavista vaatteista, hygieniatuotteista ja harrastus maksuista.

Teinilän lastenkodin yhteystiedot:

Johtaja Päivi Tuominen puh. 09 3105 2441

Lastenkoti toimii kahdessa eri toimipisteessä

- Oppipojantie 19, 00640 Helsinki
PL 64851, 00099 Helsingin kaupunki
- Osastot
- **Koivula**
- teinila.koivula@hel.fi
- Puh. 09 3105 3203, vastaava ohjaaja
- Puh. 09 3105 3226, ohjaajat
- **Toukola**
- teinila.toukola@hel.fi
- Puh. 09 3102 4994 vastaava ohjaaja
- Puh. 09 3105 3265, ohjaajat

- Pikalähetintie 15, 00620 Helsinki
PL 8512, 00099 Helsingin kaupunki
- Osastot
- **Jukola**
- teinila.jukola@hel.fi
- Puh. 09 3102 4993 vastaava ohjaaja
- Puh. 09 3105 3264, ohjaajat
- **Kivitasku**
- teinila.kivitasku@hel.fi
- Puh. 09 3107 3738, vastaava ohjaaja
- Puh. 09 3105 2442, ohjaajat
- **Siipi**
- teinila.siipi@hel.fi
- Puh. 09 3107 3739, vastaava ohjaaja
- Puh. 09 3105 2445, ohjaajat

Esite on tehty osana opinnäytetyötä

Liite 8: Google Forms -kyselylomake

Tervetuloa Teinilään- esite

Haluaisimme kuulla mielipiteenne valmiista Tervetuloa Teinilään- esitteestä. Valmis Tervetuloa Teinilään- esite on opinnäytetyömme tuotos, jonka suunnitteluun lastenkodin lapset ovat päässeet vaikuttamaan. Tulemme hyödyntämään palautettanne esitteestä opinnäytetyömme onnistumisen arvioinnissa.

[Redacted]

1. Mikä esitteen ulkoasussa on onnistunutta?

Oma vastauksesi

2. Mikä esitteen sisällössä on onnistunutta?

Oma vastauksesi

3. Jäikö esite mielestäsi kaipaamaan jotakin?

Oma vastauksesi

4. Hyödyntäisitkö esitettä uuden asiakassuhteen alkaessa?

Oma vastauksesi

Lähetä Tyhjennä lomake

Liite 9: Toimeksiantajan palaute opinnäytetyöprosessista

Hyvä työelämän edustaja

Kiitos, että tarjositte Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijalle/opiskelijoille mahdollisuuden tehdä opinnäytetyö yrityksenne/organisaatioonne. Työelämän kehittäminen on tärkeä osa opinnäytöidemme arvioinnissa. Pyydämmekin näkemystänne.

Yrityksen/organisaation nimi	Helsingin kaupunki/Teinilän lastenkoti
Työelämän edustajan/Arvioijan nimi ja tehtävänimike	Päivi Tuominen, lastenkodin johtaja
Opinnäytetyön ohjaaja yrityksessä/organisaatiossa	Päivi Tuominen
Opinnäytetyön tekijä/t	Oona Siitonen, Emilia Väisänen
<p>Miten yrityksenne/organisaatioonne hyödyntää tehtyä opinnäytetyötä?</p> <p>Lastenkodissa on tarkastettu ja mallinnettu lapsen tuloprosessia lastenkotiin kuluneen syksyn aikana. Opinnäytetyön esite linkittyy olennaisesti tuloprosessin alkuvaiheeseen, erityisesti lapsen, vanhemman ja lastenkodin henkilökunnan ensimmäiseen kohtaamiseen, jonka tarkoitus on olla ennenkaikkea turvallisuutta luova. Tilanne on usein jännittävä ja pelottavakin asiakasperheille. Esitteeseen on koottu yhteystiedot ja lastenkodin arkea kuvaavia perusasioita, jotka usein mietityttävät asiakkaita. Esite tullaan jakamaan kaikille asiakasperheille ensimmäisellä tutustumiskäynnillä</p>	
<p>Mitä uutta ja/tai odottamatonta tuli esille opinnäytetyöprosessin aikana tai tuloksissa?</p> <p>Iloisesti yllättävää oli, miten monta nuorta osallistui työpajoihin ja miten intensiivisesti he työskentelivät aiheen parissa.</p>	
<p>Miten kuvailisitte yhteistyötä opinnäytetyöntekijän/-tekijöiden kanssa?</p> <p>Prosessi meni sujuvasti ja hyvin opiskelijoiden yhteistyön osalta.</p>	

Haluaisitteko jatkossakin tarjota opiskelijoillemme opinnäytetyön aiheita tai harjoittelupaikkoja? Miten haluaisitte kehittää yrityksenne/organisaationne ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyötä?

Tarjoamme jatkossakin harjoittelupaikkoja ja teemme jatkuvasti lastenkodin sisäistä kehittämistyötä, joihin voimme sitoa opinnäytetyöprosesseja. Itse olen tehnyt yhteistyötä sekä Metropolian että Diakin kanssa osallistumalla lastensuojelua käsitteleville kursseille/seminaareihin ja avannut näissä työtä lastenkodeissa (luennot ovat olleet kestoltaan 2-4 h). Tämä yhteistyö on osa isompaa lastenkotitoiminnan tavoitestrategiaa rekrytointien helpottamiseksi. Mikäli Laureassa on kiinnostusta tämänkaltaiseen yhteistyöhön, voi minuun olla yhteydessä

Paikka ja päivämäärä	8.11.2021
Työelämän edustajan/arvioijan allekirjoitus	Päivi Tuominen
Nimenselvennys	
<p>Voitte palauttaa lomakkeen myös ilman allekirjoitusta sähköpostilla joko suoraan koulun ohjaajalle tai opinnäytetyöntekijälle, joka välittää viestin ohjaajalleen siten, että viestiketjusta näkyy allekirjoittajan sähköpostiosoite.</p>	